

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

**PROGRAM VLADË REPUBLIKE
KOSOVO
2021 - 2025.**

Maj, 2021.

Sadržaj

CILJEVI PROGRAMA VLADE.....	5
1. Prioriteti upravljanja.....	6
1.1 Upravljanje pandemijom Covid-19	6
1.2. Ekonomski preporod.....	8
2. Plan Vlade	10
2.1. Javno zdravlje i socijalna zaštita	10
2.1.1 Reformisanje zdravstvenog sektora	10
2.1.2 Socijalna zaštita	10
2.2. Vladavina prava	12
2.2.1 Poboljšanje integriteta pravosudnih institucija.....	12
2.2.2 Reforma krivičnog, građanskog i upravnog sistema pravde.....	12
2.2.3 Adresiranje genocida i zločina počinjenih tokom rata i vrednosti zaštićenih međunarodnim pravom	14
2.2.4 Poboljšanje usluga slobodnih pravnih profesija i digitalizacija pravosudnog sistema.....	14
2.2.5 Sprečavanje i adresiranje nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja.....	14
2.3. Javni red i bezbednost.....	16
2.3.1 Sprečavanje i borba protiv kriminala	16
2.3.2 Povećanje i održavanje javne bezbednosti	16
2.3.3 Jačanje integriteta institucija javnog reda i bezbednosti	16
2.4. Upravljanje.....	17
Modernizacija javne uprave.....	20
2.4.5 Digitalizacija za bolje usluge	21
2.5. Ljudska prava i rodna ravnopravnost	23
2.6. Promovisanje i zaštita prava zajednica.....	24
2.7. Sveobuhvatan ekonomski rast	25
2.7.1 Obezbeđivanje održivosti javnih finansija	25
2.7.2 Ekonomski oporavak - stvaranje novih radnih mesta i ekonomski razvoj	25
2.7.3 Redizajn fiskalne politike	25
2.7.4 Formalizacija ekonomije	26
2.8. Industrija, preduzetništvo i trgovina	27
2.8.1 Poboljšanje poslovne sredine	27
2.8.2. Održivi razvoj kroz turizam.....	27

2.8.3. Razvoj preduzetništva i inovacije.....	28
2.8.4. Promocija i podrška investicijama.....	28
2.8.5. Razvoj industrijskih i trgovinskih politika	29
2.8.6 Poboljšanje infrastrukture kvaliteta, uključujući zaštitu potrošača	29
2.9. Razvoj infrastrukture i kapaciteta IKT	30
2.10. Poljoprivreda, šumarstvo i ruralni razvoj	31
2.10.1 Sveobuhvatne institucionalne i sektorske reforme za efikasnije usluge	31
2.10.2. Povećana konkurencija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru	31
2.11. Regionalni razvoj	33
2.12. Životna sredina i prostorno planiranje	34
2.12.1 Poboljšanje kvaliteta vazduha.....	34
2.12.2 Integrisano upravljanje otpadom.....	34
2.12.3 Upravljanje vodama i izgradnja infrastrukture	34
2.12.4 Zaštita prirode i biodiverziteta	35
2.12.5 Održivo prostorno planiranje	35
2.12.5 Socijalno stanovanje i pristupačno stanovanje	35
2.13 Infrastruktura.....	37
2.13.1 Integrisana putna infrastruktura.....	37
2.13.2 Železnička infrastruktura za ekonomski razvoj	37
2.13.3 Politike civilnog vazduhoplovstva	37
2.13.4 Bezbednost i održavanje puteva	38
2.14 Energetika i rudarstvo	39
2.14.1 Stvaranje uslova za održivo snabdevanje energijom.....	39
2.14.2 Poboljšanje učinka u sektoru rudarstva	39
2.15 Obrazovanje i nauka	40
2.15.1 Kvalitetno, sveobuhvatno i digitalizovano obrazovanje.....	40
2.15.2 Usklađivanje stručnog obrazovanja i obuke sa zahtevima tržišta rada	41
2.15.3 Efikasno upravljanje obrazovnim sistemom na svim nivoima.....	41
2.15.4 Visoko kvalitetno obrazovanje i integritet, u skladu sa međunarodnim standardima.....	41
2.15.5 Poboljšanje okruženja za istraživanje i inovacije.....	42
2.16 Kultura, omladina i sport	43
2.16.1 Umetnost i kultura kao suštinski doprinosioci socijalnom i ekonomskom blagostanju	43
2.16.2 Kulturno nasleđe za promociju vrednosti i ekonomski rast	44
2.16.3 Sport kao razvijatelj imidža države i društvenog blagostanja	46

2.16.4 Osnaživanje svih mladih ljudi u ekonomskom i socijalnom životu zemlje.....	47
2.17 Spoljna politika i dijaspora.....	50
2.17.1 Demokratska pravna država koja teži integracijama u EU i NATO	50
2.17.2 Produbljivanje saradnje sa zemljama od strateškog interesa i bilateralni odnosi	50
2.17.3 Nezavisan stav i sa jasnim profilom u regionalnoj saradnji	51
2.17.4 Produbljivanje saradnje sa Albanijom	51
2.17.5 Povećavanje uloge dijaspore u razvoju i promovisanju zemlje.....	51
2.17.6 Reforma spoljne službe	52
2.17.7 Unapređenje ekonomske diplomatije i javne diplomatije	52
2.17.8 Liberalizacija viza	53
2.17.9 Odnosi sa Srbijom	53
2.18 Politika o odbrani	55
2.18.1 Izgradnja kapaciteta za zaštitu suvereniteta i teritorijalnog integriteta.....	55
2.18.2 Održavanje postojećih kapaciteta za vojnu podršku civilnih vlasti	55
2.18.3 Ojačanje demokratskog civilnog nadzor i povećanje odgovornost i transparentnosti.....	55
2.18.4 Članstvo u organizacijama, saradnja sa drugim zemljama i učešće u međunarodnim operacijama	55
3. Prioriteti i nadgledanje za sprovođenje Programa Vlade	56

CILJEVI PROGRAMA VLADE

Program Vlade je osnovni dokument, kojim Vlada saopštava svoju viziju građanima Republike Kosovo za njeno upravljanje. Program Vlade odražava pristup i principe koji će se slediti tokom upravljanja, kao i osnovne prioritete i inicijative koje će se preduzeti u svim oblastima za poboljšanje situacije u zemlji.

Cilj nam je da se usredsredimo na dva osnovna i najhitnija prioriteta. Prvi prioritet je usredsrediti se na upravljanje pandemijom izazvanom virusom COVID-19 sa ciljem minimiziranja posledica po javno zdravlje. Drugi prioritet je usredsređivanje na ublažavanje ekonomskih i socijalnih posledica izazvanih pandemijom, koje zahteva mobilizaciju celog državnog potencijala. Takođe ćemo se usredsrediti na borbu protiv kriminala i korupcije i ekonomsku i socijalnu transformaciju zemlje, sa ciljem socijalne inkluzije svih građana Kosova.

Ovaj program odražava opšte orijentacije naše vlade u pogledu agende evropskih integracija i spoljne politike. On prenosi demokratski i pluralistički duh zemlje, koji obezbeđuje završetak procesa izgradnje države i potpunu integraciju Republike Kosovo u regionalne, evropske i međunarodne institucije.

Program je strukturiran na takav način koji predstavlja prioritete upravljanja i sektorske planove podeljene u oblasti politika i sektore javnih politika. Za svako ministarstvo identifikovani su strateški ciljevi koji su identifikovani tokom izrade njihovih Strateških i operativnih planova. U prilogu je predstavljena tabela u kojoj je predstavljena struktura Programa koja predstavlja odgovornosti ministarstava i Kancelarije premijera za svaki strateški cilj i Zakonodavni program za 2021. godinu.

1. Prioriteti upravljanja

1.1 Upravljanje pandemijom Covid-19

Pandemija COVID-19 kao globalna bolest, pored zdravstvenih problema, prouzrokovala je i socijalno-ekonomsku štetu u Republici Kosovo. Na osnovu ovoga, sprečavanje, kontrola i upravljanje pandemijom u našoj zemlji ostaje glavni prioritet.

U cilju upravljanja pandemijom, sprečavanja širenja infekcije, lečenja pacijenata i njihove rehabilitacije, preduzećemo sledeće korake:

- ⇒ Obezbeđivanje vakcine za 60% građana, u starosnoj grupi onih koji će se vakcinisati do kraja 2021. godine
- ⇒ Imunizacija građana prema državnom planu vakcinacije protiv COVID-19, koji ćemo kontinuirano pregledati;
- ⇒ Izrada novog plana za testiranje i praćenje;
- ⇒ Ponovna procena efikasnosti postavljenih mera i njihova primena, analiza epidemiološke situacije i postavljanje adekvatnih mera zasnovanih na podacima za sprečavanje širenja infekcije.
- ⇒ Izgradnja i jačanje državnih nadzornih kapaciteta za sprovođenje mera koje je postavila Vlada;
- ⇒ Kontinuirana medicinska edukacija, kontinuirani profesionalni razvoj za zdravstvene radnike, kao i edukaciju i promociju za građane o ažuriranju mera protiv COVID-19,
- ⇒ Informisanje i edukacija o vakcinaciji kroz kampanje;
- ⇒ Izrada i primena vodiča i protokola za lečenje pacijenata sa COVID-19, kako bi se jasno definisale dužnosti i odgovornosti zdravstvenih radnika na sva tri nivoa zdravstvene zaštite, što građanima pruža jasnoću na koji nivo zdravstvene zaštite treba da se upute za zdravstvene usluge;
- ⇒ Troškovi i budžetiranje kliničkog vodiča i protokola, kako bi se obezbedili lekovi i medicinski proizvodi protiv COVID-19, kako bi se sprečilo osiromašenje građana ili plaćanja iz njihovih džepova;
- ⇒ Izgradnja i jačanje infrastrukturnih kapaciteta, ljudskih resursa, kako bi se povećao kvalitet i bezbednost zdravstvenih usluga za pravilno lečenje pacijenata sa COVID-19;
- ⇒ Hitni finansijski paketi za podršku kliničkog tretmana hospitalizovanih u klinikama namenjenim lečenju pacijenata sa COVID-19;
- ⇒ Izgradnja kapaciteta i mogućnosti praćenja pacijenata post-COVID-19, sa posebnim naglaskom na njihovo fizičko i mentalno zdravlje;
- ⇒ Direktna pomoć porodicama koje su izgubile glavu porodice ili izvor finansiranja kao posledica smrti od pandemije.

Sve ove mere zasnivaće se na činjeničnim podacima i analizi epidemiološke situacije. Ovaj naučni pristup će se nastaviti, kao zadatak i obaveza da se uzmu u obzir naučni podaci u vezi sa pandemijom.

Kao mera sa najvećim prioritetom je angažovanje za obezbeđivanje vakcina. S tim u vezi, treba napomenuti da kroz različite izvore tokom 2021. godine imamo za cilj da vakcinišemo 60% građana Kosova. Osiguranje ove mere vršiće se u dva pravca: kroz saradnju sa našim međunarodnim partnerima i njihovom obavezivanju u okviru Covax alijanse, kao i zalaganjem Ministarstva zdravlja, kao vođe pregovora na nivou vlade, za obezbeđivanje i distribucija vakcina. Mi ćemo osigurati da kontinuirano imamo vakcinaciju stanovništva u skladu sa Nacionalnim planom vakcinacije.

Naš drugi glavni prioritet je sprečavanje i kontrola pandemija u zemlji, koji želimo da postignemo adekvatnim merama za usporavanje širenja i sprečavanje infekcije, koje sprečavaju ugrožavanje javnog zdravlja i prenatrpanost klinika i urušavanje zdravstvenog sistema. Paralelno sa postavljanjem mera, izgrađićemo i ojačati nadzorne mehanizme za praćenje i sprovođenje mera i povećaćemo kapacitete za testiranje i praćenje Nacionalnog instituta za javno zdravlje. Takođe ćemo povećati i ojačati kliničke kapacitete za lečenje, prema kliničkim protokolima hospitalizovanih u klinikama namenjenim lečenju pacijenata sa COVID-19.

Veliki rizik od kontakta sa virusom zdravstvenih radnika, dok obavljaju svoje dužnosti, sprečićemo vakcinacijom, prema državnom planu vakcinacije. U nastavku izgradnje bolničkih kapaciteta, obezbedićemo ličnu zaštitnu opremu, povećaćemo ljudske i infrastrukturne kapacitete, kao i standardizovaćemo lečenje pacijenata hospitalizovanih u klinikama namenjenim za COVID-19, izgradnjom i pregledom protokola, u skladu sa standardima i iskustvima drugih zemalja.

Da bismo sprečili širenje infekcije, preduzećemo kampanje za podizanje svesti građana, radi zaštite od infekcije. Kontinuirano ćemo komunicirati sa građanima uz rigoroznu transparentnost i odgovornost. Ministarstvo zdravstva kontinuirano će razvijati strategije komunikacije za što efikasnije i što konkretnije informisanje građana, koje će biti prevođene u kampanju, ne samo za pandemiju COVID-19. Ova kampanja će koristiti sve izvore informacija da bi u potpunosti bila zasnovana na naučnim činjenicama. Kampanja će takođe pružiti odgovarajuće informisanje, kako bi se sprečile lažne vesti o pandemiji, obraćajući posebnu pažnju na mentalno zdravlje.

Za održivo finansiranje zdravstvenog sektora, preduzećemo konkretne mere za koordinaciju tehničke pomoći i donacija, kao sastavni deo pregleda i konsolidacije budžeta Kosova.

1.2. Ekonomski preporod

Povećanje kupovne moći težimo da postignemo intervencijama sa merama za povećanje likvidnosti u domaćinstvima i podrškom onima kojima je državna pomoć najpotrebnija. Povećanjem minimalne plate na 250 evra, za 40 radnih sati nedeljno, kao i podizanjem neoporezivog praga na nivo minimalne plate, obezbedićemo da oni sa nižim platama imaju više novca na kraju meseca.

Izlazak iz pandemije vidimo kao novu priliku za preusmeravanje ekonomije ka izvoznoj proizvodnji, ka povećanju dostojanstvenog zapošljavanja za sve, kao i ka održivom razvoju koji štiti životnu sredinu i za buduće generacije.

S tim u vezi, angažovaćemo se za podsticanje investicija u nove proizvodne i izvozne kapacitete koji stvaraju održiva radna mesta, direktnom podrškom proizvodnim poslovanjima.

Da bismo povećali konkurentnost i kvalitet domaće proizvodnje, pružićemo podršku poslovanjima koja investiraju u poboljšanje i standardizaciju kvaliteta, kao i podržaćemo osposobljavanje radnika i podizanje ljudskih kapaciteta.

Pandemija je pogoršala situaciju mnogih poslovanja. Ona su bila primorana da otpuste deo svog osoblja. Međutim, povratkom ekonomske aktivnosti, vratiće se i potreba za tim radnicima. Stoga ćemo podržati povratak na posao onih koji su ostali bez posla tokom pandemije. Interventnim merama podržaćemo one koji su bili nezaposleni a koji su pronašli posao. Dok će najveća podrška biti mladim ljudima, koji prvi put stupaju na tržište rada. Kroz šemu zapošljavanja zagarantovanu za mlade, platićemo minimalnu platu u trajanju od 1 godine, za svaku mladu osobu koja se zaposli po prvi put.

Da bismo osigurali finansiranje plana ekonomskog razvoja, pregovaraćemo i potpisivati međunarodne finansijske sporazume i izdavati hartije od vrednosti.

Snažni sastavni deo našeg plana za održivi ekonomski razvoj je naša dijaspora. Stvaranjem investicionih instrumenata obezbedićemo da kapital naše dijaspore bude usmeren u investicije koje stvaraju radna mesta. Zbog toga će se od prve godine izdavati trezorski zapisi namenjeni dijaspori.

Da bismo podržali ekonomsko osnaživanje žena i rast zaposlenosti, sa fokusom na poslovanje, sprovedaćemo aktivne mere za zapošljavanje žena i mere podrške kako bismo osigurali likvidnost poslovanja koja vode žene.

Za dugoročni ekonomski razvoj, do kraja 2021. godine, usvojićemo Nacionalnu strategiju razvoja, koja će uključivati adresiranje izazova u svim sektorima javnih politika. Kao sveobuhvatan dokument, NSR će omogućiti vezu sa Ciljevima održivog razvoja, Zelenim sporazumom i agendom evropskih integracija. NSR će

služiti kao glavno sredstvo za sprovođenje prioriteta zemlje kroz definisanje razvojnih prioriteta, strateških ciljeva i rezultata koje treba postići. Takođe će se preduzeti strukturne reforme radi poboljšanja poslovnog okruženja, investicija u infrastrukturu i povezivanja veština sa tržištem rada. Ekonomski preporod je prilika da se usredsredimo na zelenu i ekološki prijateljskoj ekonomiji.

Angažovaćemo se za stvaranje Suverenog fonda. Suvereni fond će preuzeti vlasništvo nad strateškim sredstvima Republike Kosovo, kako bi ih valorizovao, kako bi omogućio strane investicije i pristup stranim tržištima kapitala. Takođe, Suvereni fond imaće isključivu odgovornost za investicije u povećanje vrednosti Trepče, KEK-a, Telekomu i Pošte. Kao posledicu, ugasićemo Kosovsku agenciju za privatizaciju tako što ćemo je preneti u agenciju u Vladi.

Da bismo postigli razvojne prioritete utvrđene u Nacionalnoj strategiji razvoja, osnovaćemo Razvojnu Agenciju, kao mehanizam za vođenje razvojnih politika između ministarstava i nezavisnih agencija. Pored toga, Agencija će podržati privatni i javni sektor u postizanju strateških razvojnih ciljeva, kroz povećanje kapaciteta domaćih poslovanja, promociju i povećanje stranih investicija i povećanje izvoza.

Takođe ćemo uspostaviti Razvojnu banku Kosova. Razvojna banka biće mehanizam za podršku privatnom sektoru i promociju investicija. Ona će biti komponenta kreditiranja, koja će se finansirati javnim novcem i prodajom dužničkih hartija od vrednosti, investiranjem u određene grane industrije, koje stvaraju radna mesta i poboljšaju trgovinski bilans.

2. Plan Vlade

2.1. Javno zdravlje i socijalna zaštita

2.1.1 Reformisanje zdravstvenog sektora

Naša vizija zdravstva je zdravo stanovništvo. To težimo postići pružanjem kvalitetnih i sigurnih zdravstvenih usluga za sve građane zemlje. Naš zdravstveni prioritet, pored upravljanja pandemijom COVID-19, je i sprovođenje sveobuhvatne reforme koja omogućava razvoj zdravstvenog sistema. U tom cilju izradićemo novu Strategiju zdravstva.

Reorganizacija zdravstvenog sektora

Pregledaćemo pravni okvir zdravstvenog sektora, sa posebnim naglaskom na zakon o zdravstvu, kako bismo izvršili neophodne i pravovremene reforme. Reformom zdravstvenog sektora operacionalizovaćemo palijativnu zaštitu i ojačati inspeksijske i nadzorne kapacitete. Posebnu pažnju posvetićemo funkcionisanju jedinstvenog i integrisanog zdravstvenog informacionog sistema, koji reguliše sistem upućivanja pacijenata na svim nivoima zdravstvene zaštite.

Kvalitet zdravstvenih usluga

Angažovaćemo se za kontinuirano poboljšanje kvaliteta i bezbednosti zdravstvenih usluga. Mi ćemo se pobrinuti za ranjive grupe u društvu sa fokusom na povećanje stope vakcinacije dece i unapređivanje koncepta porodične medicine. Da bismo povećali kvalitet i usluge, umrežićemo kosovske lekare u dijaspori i vršićemo povezivanje organizacija i komora zdravstvenih radnika kroz program profesionalne razmene. Takođe ćemo ojačati kapacitete za borbu protiv zaraznih, nezaraznih i retkih bolesti, kao i povećati regionalnu i međunarodnu saradnju.

Javno zdravstveno osiguranje

Jedan od najvažnijih prioriteta u zdravstvenom sistemu je izmena Zakona o zdravstvenom osiguranju i jačanje ljudskih i infrastrukturnih administrativnih kapaciteta u Fondu zdravstvenog osiguranja, kao uslova za započinjanje naplate doprinosa. Ovaj proces ćemo razvijati istovremeno sa završetkom zdravstvenog informacionog sistema i izradom kliničkog vodiča. Takođe, u ovu svrhu dovršićemo podzakonske akte za sprovođenje oslobađanja od plaćanja premija, participacije i sufinansiranja za zdravstvene usluge, šeme vanbolničkih lekova, ugovaranje apoteka i lečenje van institucija javnog zdravlja.

2.1.2 Socijalna zaštita

Naša vizija je povećati blagostanje svih građana, bez razlike. To težimo postići podržavanjem ranjivih grupa i restrukturiranjem socijalnih i penzijskih šema, kako bi se smanjilo siromaštvo i povećala aktivnost na tržištu rada.

Smanjenje siromaštva i povećanje socijalne zaštite

Povećanje socijalne zaštite i smanjenje siromaštva uradićemo dizajniranjem novih socijalnih i penzijskih šema, koje uključuju zagarantovane sezonske šeme zaposlenja za jednog člana porodice, za sve one koji su uključeni u te šeme.

U tu svrhu nadoknadićemo sve porodice sa malim prihodima, u zavisnosti od godišnjeg prihoda koji te porodice primaju. Započecemo sa primenom programa dečijih dodataka. Deca mlađa od 2 godine primaće mesečne dodatke u iznosu od 20 evra mesečno, dok će deca mlađa od 16 godina primati mesečne dodatke u iznosu od 10 evra mesečno. Promenićemo porodijsko i roditeljsko odsustvo, tako da oba roditelja imaju ovu priliku. Za nezaposlene majke platićemo minimalnu platu od 250 evra, za 6 meseci porodijskog odsustva. Takođe ćemo pregledati i restrukturirati postojeće socijalne i penzione šeme, prečišćavanjem spiskova njihovih korisnika.

Između ostalog, pregledaćemo pravni okvir za socijalne i penzijske šeme, koji uključuje socijalne i porodične usluge, penzijske šeme koje finansira država, socijalnu pomoć, procenu, priznavanje statusa, beneficije i usluge za osobe sa ograničenim sposobnostima. Pregledaćemo pravnog okvir za javno finansiranje NVO-a i grant za socijalne i porodične usluge. Da bismo izbegli dupliranje naknada i zloupotreba, povezaćemo sve baze podataka za različite socijalne i penzijske šeme.

Zaštita prava radnika

Prioritet naše vlade je zaštita prava radnika i poboljšanje uslova rada. Ovo težimo da postignemo pregledom pravnog okvira za prava i zaštitu radnika na radu. Da bismo poboljšali uslove rada, ojačaćemo mehanizme za sprovođenje zakona. Povećaćemo inspektore rada, poboljšaćemo kapacitete Agencije za zapošljavanje, povećaćemo minimalnu platu, priznaćemo praktični rad kao radno iskustvo, povećaćemo kapacitete za razmatranje žalbi zaposlenih i regulisaćemo porodijsko i roditeljsko odsustvo, kao što je gore pomenuto.

2.2. Vladavina prava

Naša vizija je nezavisna, nepristrasna, efikasna i profesionalna pravda. To težimo postići jačanjem pravosudnog sistema i povećanjem građanskog poverenja.

Vladavina prava je osnovni princip na kojem će Vlada raditi, radi zaštite i garancije prava i sloboda građana. U tom cilju borićemo se beskompromisno protiv organizovanog kriminala i korupcije, terorizma, ekonomskog kriminala, nasilja u porodici, trgovine ljudima i angažovaćemo se na poštovanje ljudskih prava zagwarantovanih Ustavom i međunarodnim konvencijama.

2.2.1 Poboljšanje integriteta pravosudnih institucija

Da bismo poboljšali integritet pravosudnih institucija i povećali građansko poverenje u pravdu, dovršićemo neophodni pravni okvir za sprovođenje proces vetinga. U tom cilju, preduzećemo korake da započnemo i razvijemo proces vetinga u pravosuđu i tužilaštvu, počevši od najviših hijerarhijskih nivoa. Veting će biti ključni instrument za proveru integriteta, profesionalnosti i kontrole bogatstva subjekata vetinga. Proces vetinga biće pošten, sveobuhvatan, sa širokim javnim konsultacijama sa stručnjacima iz te oblasti, civilnim društvom, akademskom zajednicom i međunarodnim partnerima.

Između ostalog, prema nalazima Funkcionalnog pregleda sektora vladavine prava, kao inicijativa Vlade Kosova sprovedena u tesnoj saradnji sa međunarodnim partnerima i drugim ključnim akterima u sektoru pravde, usvojićemo Strategiju za vladavinu prava, koja se fokusira na pitanja pravde.

Takođe, u cilju povećanja integriteta, reformisaćemo administraciju pravosudnog sistema, kroz nove politike i neophodne promene pravnog okvira, kao i reorganizovati Ministarstvo pravde, u skladu sa zakonskim zahtevima i na takav način da služi za postizanje njene vizije i misije.

2.2.2 Reforma krivičnog, građanskog i upravnog sistema pravde

Neprekidno ćemo biti posvećeni reformi krivične, građanske i upravne pravde, koju želimo postići promenom politike i relevantnog pravnog okvira.

Da bismo unapredili borbu protiv korupcije, usvojićemo Zakon o Agenciji za sprečavanje korupcije, koji sadrži promene u organizaciji i funkcionisanju Agencije, kao institucije koja se uglavnom bavi sprečavanjem korupcije, rešavanjem slučajeva sukoba interesa, rešavanjem slučajeva prijavljivanja imovine visokih javnih službenika, uključujući kontrolu, kao i poreklo imovine i slučajeve uzbunjivanja. Takođe ćemo preduzeti mere za podizanje svesti javnosti o važnosti zakona o zaštiti uzbunjivača.

Završićemo izradu Zakonika o krivičnom postupku, koji će pružiti zakonske odredbe koje omogućavaju lakši pristup borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Nove izmene Zakonika omogućiće suspendovanje javnih funkcionera u slučaju podizanja optužnice za krivična dela. Takođe ćemo obezbediti dodatne mehanizme za zaštitu sloboda i ustavnih prava osumnjičenih.

Da bismo unapredili borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, izradićemo zakonski okvir za pitanje neopravdano stečene imovine, čiji je cilj oduzimanje neopravdano stečene imovine, prenošenjem tereta dokazivanja na osumnjičenog.

Takođe ćemo preduzeti korake za povećanje ljudskih i funkcionalnih kapaciteta kako bismo osigurali potpunu i profesionalnu istragu slučajeva organizovanog kriminala i korupcije. Za tu svrhu uspostavićemo poseban mehanizam za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije na visokom nivou.

Za reformu sistema građanskog pravosuđa, razvićemo sudsku reformu u oblasti privredne pravde, prema preporukama proizašlih iz Funkcionalnog pregleda sektora vladavine prava. Posebnu pažnju posvetićemo osnivanju Privrednog suda. Za funkcionisanje Privrednog suda povećaćemo broj sudija specijalizovanih u oblasti privredne pravde. Pored toga, promovisaćemo i osnažiti upotrebu alternativnih načina rešavanja pravnih sporova.

Da bismo reformisali sistem upravnog pravosuđa, upotpunićemo pravni okvir za upravne sporove, kako bismo omogućili lakši pristup pravdi, kao i povećali efikasnost sistema upravnog pravosuđa. Između ostalog, tokom našeg upravljanja osnovaćemo Upravni sud i Sud rada.

Za sprečavanje i borbu protiv organizovanog kriminala i prekogranične korupcije, uspostaviće se pravni mehanizmi između Republike Kosovo i drugih država i relevantnih međunarodnih institucija, kako bi se olakšala međunarodna saradnja. U tom cilju izradićemo Zakon o međunarodnoj pravnoj saradnji u krivičnim stvarima i Zakon o međunarodnoj pravnoj saradnji u građanskim stvarima.

Takođe ćemo izraditi relevantno zakonodavstvo potrebno za dovršavanje i promenu politika, u kojem su uključeni krivični postupak, disciplinska odgovornost, državni tužilac, krivična evidencije, prijavljivanje imovine, izvršenje krivičnih sankcija, korekciona i probaciona služba, građanski zakonik, parnički postupak, imovinska prava, besplatna pravna pomoć, državna advokatura, upravni sporovi, sudska medicina. Između ostalog, kao deo reforme, upotpunićemo pravni okvir za međunarodnu pravnu saradnju i sa drugim zemljama zaključićemo sporazume o saradnji u krivičnim, građanskim, prenosnim i ekstradicionim slučajevima.

2.2.3 Adresiranje genocida i zločina počinjenih tokom rata i vrednosti zaštićenih međunarodnim pravom

Da bismo adresirali ozbiljna kršenja ljudskih prava, ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, povećaćemo profesionalne kapacitete Specijalnog tužilaštva, osnovaćemo Institut za ratne zločine na Kosovu i izraditi politike tranzicione pravde i pravni okvir za nestale osobe.

Ojaćaćemo profesionalne kapacitete Specijalnog tužilaštva za rešavanje ratnih zločina i kršenje vrednosti zaštićenih međunarodnim pravom i pružanje pravde žrtvama ovih zločina. Osnovaćemo Institut za zločine počinjene na Kosovu, kako bismo pronašli činjenice o zločinima počinjenim tokom rata na Kosovu, kako bismo ih dokumentovali i arhivirali. Istovremeno ćemo pripremiti tužbu protiv Srbije za Međunarodni sud pravde. Takođe ćemo se baviti izradom politika tranzicione pravde. Kroz sveobuhvatan pristup identifikovaćemo i promovisati različite procese koji će žrtvama zločina garantovati pravo na pravdu i istinu. Između ostalog, razvićemo reparativnu platformu, čiji će cilj biti da izračuna ljudsku i materijalnu štetu prouzrokovanu tokom rata.

2.2.4 Poboljšanje usluga slobodnih pravnih profesija i digitalizacija pravosudnog sistema

U cilju stvaranja povoljnijeg okruženja za poslovanje, kao i pružanja usluga građanima, angažovaćemo se na jačanju uloge slobodnih profesija i povećanom nadzoru zakonitosti njihovog rada. Takođe ćemo raditi na tome da javnim beležnicima i privatnim izvršiteljima olakšamo pristup državnim bazama podataka, kako bismo povećali efikasnost u njihovom radu. Poboljšaćemo usluge slobodnih pravnih profesija, kroz funkcionisanje i restrukturiranje državnog pravobranilaštva, dovršavanje pravnog okvira za slobodne profesije i izgradnju kapaciteta za njih.

Između ostalog, intenziviraćemo upotrebu savremene tehnologije u pravosudnom sistemu, kako bismo javnosti pružili bolje usluge i transparentnost.

2.2.5 Sprečavanje i adresiranje nasilja u porodici, nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja

Nasilje u porodici, nasilje nad ženama i rodno zasnovano nasilje jedan je od najaktuelnijih problema u zemlji, posebno tokom pandemije COVID-19. Da bismo sprečili i adresirali ovo nasilje, izradićemo politike protiv nasilja, funkcionalizovaćemo mehanizme protiv nasilja i organizovaćemo kampanje za podizanje svesti javnosti kako bismo sprečili nasilje.

U tom cilju, izradićemo politike za sprečavanje pojave nasilja u porodici, koordiniraćemo akcije svih učesnika u zaštiti, lečenju, rehabilitaciji i integraciji

žrtava nasilja u porodici, kazniti i privesti počiniocima nasilja u porodici, uradićemo usklađivanje domaćeg sa međunarodnim zakonodavstvom, kao i izvršićemo reviziju standarda usluga za žrtve porodičnog nasilja. Takođe ćemo uključiti Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici u novi Krivični zakonik Kosova, što će uticati na broj prijavljenih slučajeva, krivično gonjenje slučajeva i izdavanje odgovarajućih sankcija od strane sudova za slučajeve nasilja. U tom cilju, izgradićemo kapacitete odgovornih službenika za tretiranje slučajeva nasilja u porodici.

Da bismo izbegli finansijske probleme skloništa koja pružaju usluge stanovanja, preduzećemo konkretne mere, da uspostavimo stavku za osnovne usluge za skloništa, kao trajnu stavku u Zakonu o budžetu Kosova i promenićemo pravni okvir za besplatnu pravnu pomoć, kako bi bila prepoznata kao posebna kategorija za žrtve porodičnog nasilja i rodno zasnovanog nasilja. Ove kategorije, bez obzira na prihode i imovinu, moći će da imaju besplatnu pravnu pomoć u sudskom zastupanju, kao i u porodičnim i naslednim sporovima.

2.3. Javni red i bezbednost

Naša vizija je da garantujemo bezbedno okruženje i pružimo kvalitetne usluge svim građanima, bez razlike. Cilj nam je da to postignemo kroz podizanje profesionalizma, nezavisnosti i odgovornosti, jačanje institucionalnog integriteta i vraćanje građanskog poverenja.

2.3.1 Sprečavanje i borba protiv kriminala

Da bismo sprečili i borili se protiv kriminala, povećaćemo ljudske, analitičke i istražne kapacitete mehanizama za sprovođenje reda i bezbednosti, upotpuniti i promeniti strateški i pravni okvir i povećati interoperabilnost sa drugim institucijama. U tom cilju racionalizovaćemo strateški okvir kako bismo stvorili konsolidovanu državnu strategiju protiv kriminala, koja odgovara stvarnim rizicima i poboljšava međuinstitucionalnu koordinaciju. Takođe, zalagaćemo se za povećanje međunarodne saradnje u borbi protiv prekograničnog kriminala i povećaćemo kapacitete za kontrolu granica primenom integrisanog upravljanja granicama.

2.3.2 Povećanje i održavanje javne bezbednosti

Da bismo povećali i održali javnu bezbednost, razvićemo bezbednosne politike i identifikovaćemo i kategorizovati kritičnu državnu infrastrukturu. Kako je kibernetička bezbednost sve veći problem, angažovaćemo se na izgradnji profesionalnih kapaciteta kako bismo sprečili kibernetičke napade, upotpunili zakonski okvir i modernizovali opremu za kibernetičku odbranu. Takođe ćemo modernizovati usluge civilne registracije, kako bismo pružili bolje usluge građanima i zaštitu podataka o ličnosti. Između ostalog, u saradnji sa opštinama, ojačaćemo lokalne mehanizme za bezbednost zajednice.

2.3.3 Jačanje integriteta institucija javnog reda i bezbednosti

Da bismo poboljšali integritet institucija reda i mira, razvićemo politike i zakonski okvir za vetting. U tu svrhu, razvićemo politike za administrativnu inspekciju i poboljšati planove integriteta javne uprave. Da bismo povećali poverenje građana, ojačaćemo i povećati kapacitete policije, sa posebnim naglaskom na interne istrage, policijski inspektorat i druge agencije. Ovo će poboljšati upravljanje osobljem i drugim resursima efikasno, efektivno i pošteno. Takođe ćemo reorganizovati Ministarstvo unutrašnjih poslova, u skladu sa zakonskim zahtevima i načinom na koji će služiti za postizanje svojih ciljeva.

2.4. Upravljanje

2.4.1. Integrirano planiranje

Razvićemo integrirani sistem planiranja politike i korišćenja finansijskih resursa, s ciljem povećanja institucionalne odgovornosti, jačanja odgovornosti i povećanja transparentnosti. To će se postići postavljanjem vrsta i hijerarhije strateških dokumenata. Da bismo ojačali planiranje, izradićemo Nacionalnu strategiju razvoja i uspostavićemo jasnu definiciju sektora politike koji se odnose na planove i procese budžetiranja. Planski dokumenti će sadržati sektorske pokazatelje učinka, koji se odnose na procenu individualnog učinka javnih službenika, a koji će se periodično nadgledati i meriti, kao deo transparentnog sistema interne odgovornosti. Radi unapređenja sistema praćenja i ocenjivanja, kreiraćemo indeks domaćih pokazatelja razvoja.

2.4.2 Agenda evropskih integracija

Vlada će biti posvećena jačanju i unapređenju ugovornih odnosa sa EU-om kroz primenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i prioritetnih reformi koje zemlju približavaju EU i doprinose institucionalnoj konsolidaciji i socio-ekonomskom razvoju zemlje. Agenda evropskih reformi biće fokusiran na jačanje vladavine zakona i dobrog upravljanja, poboljšanje konkurentnosti privrede i investicione klime, kao i jačanje obrazovnog sistema i zapošljavanja. Kao deo ove agende radićemo na smanjenju ekonomskih i socijalnih efekata pandemije COVID-19, u bliskoj saradnji i koordinaciji sa EU-om. Bićemo posvećeni tome da budemo deo regionalnih inicijativa, sprovodeći obaveze zemlje, posebno u okviru Berlinskog procesa. Kako bismo omogućili bolje planiranje procesa integracija, tokom vašeg upravljanja uradićemo:

- Detaljnu procenu dosadašnje primene SSP-a. U skladu sa nalazima, preduzećemo odgovarajuće mere kako bismo omogućili ubrzanje njegove primene;
- Bolje planiranje procesa integracije, sa ciljem promene pravnog i administrativnog okvira zaključivanjem ciklusa reformi dogovorenih od strane EU, u okviru Agende evropskih reformi (ERA 2);
- Bolju koordinaciju državnih odeljenja kroz intenziviranje rada međuinstitucionalnih koordinacionih struktura za proces evropskih integracija; i
- Izradu jasnog institucionalnog okvira za pristupne pregovore, koji se sastoji od dva glavna stuba: pregovaračke strukture, organizovane u radne grupe prema pregovaračkim poglavljima i vodič za usvajanje zakonodavstva EU

(*acquis-a*) u nacionalnom zakonodavstvu, sa ciljem da se tokom prvog mandata vlade, Kosovo bude spremno da dobije status države kandidata.

U kontekstu najvažnijih reformi u procesu integracije zemlje, posebna pažnja biće posvećena:

- Poboljšanju učinka javnih preduzeća, depolitizacija i uklanjanje političke kontrole nad javnim preduzećima;
- Primeni SSP-a i evropskih standarda u obezbeđivanju slobodne i poštene konkurencije na tržištu;
- Progresivnom smanjenju neformalne ekonomije;
- Reformi obrazovnog sistema i sistema socijalne zaštite.
- Dobrom i transparentnom upravljanju; i
- Departizaciji javne uprave.

Liberalizacija viza

Vlada Kosova ima za cilj liberalizaciju viznog režima za građane Republike Kosovo i postaraće se da se preduzmu neophodni koraci za postizanje ovog cilja. Cilj nam je da proces liberalizacije viza vratimo iz politizovanog u tehnički proces. Integritet, kredibilitet i normalno funkcionisanje pravosudnog sistema, koji daje rezultate u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, od suštinskog su značaja za Kosovo da liberalizuje slobodno kretanje građana. Stoga ćemo u vezi s tim preduzeti sledeće inicijative:

- Prvi osnovni korak i preduslov za normalno funkcionisanje pravosudnog sistema je izbegavanje političkog uticaja u sprovođenju pravde. Vlada se obavezuje i osigurava poštovanje principa podele vlasti, kao temeljnu vrednost demokratskog poretka i vladavine zakona.
- Kratkoročno ćemo dovršiti politički okvir za pravosudni sistem, u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima i najboljom praksom.
- A tokom srednjoročnog perioda, razvićemo proces vettinga za pravosudni sistem i institucije javnog poretka i bezbednosti, u bliskoj saradnji sa međunarodnim partnerima i prijateljskim zemljama, kako bismo osigurali integritet i kredibilitet procesa.

Kako je Kosovo i dalje jedina država zapadnog Balkana koja ne uživa slobodno kretanje u šengenskom prostoru, cilj nam je da razvijemo sveobuhvatnu strategiju za javnu komunikaciju, procese integracije i liberalizaciju viza.

Razvojna saradnja

Finansijska pomoć EU sprovodi se kroz Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA). Za period 2021-2027. Kosovo će imati koristi od IPA III, koja će ukupno obezbediti preko 14 milijardi evra za sve zemlje u regionu. Od IPA II (2014-2020), EU je prvobitno planirala da dodeli 645 miliona evra Kosovu, ali je 2018. dodelila samo 602 miliona evra, zbog loših rezultata zemlje. U 2019. godini Kosovo je izgubilo još 12 miliona evra. Loši rezultati koštali su Kosovo oko 60 miliona evra.

S obzirom na to da sredstva iz IPA III neće biti dodeljena zemljama regiona, već će biti raspodeljena na osnovu uspešnih projektnih prijava, pojačaćemo pripremu za povećanje koristi od IPA III fondova i programa EU, kojima će Kosovo imati pristup u narednom periodu 2021-2027. Da bismo odgovorili na inicijativu EU za ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan, izradićemo i usvojiti Prioritetnu listu infrastrukturnih projekata, koja će biti sveobuhvatan dokument koji će identifikovati ključne infrastrukturne projekte Kosova za koje se koriste EU fondovi, u kombinaciji sa zajmovima koje pružaju međunarodne finansijske institucije. Pored toga, da bismo uskladili spoljna sredstva obezbeđena za Kosovo sa njegovim prioritetima, vodićemo strukturirani dijalog sa našim razvojnim partnerima, kako bi predloženi projekti bili pripremljeni na osnovu vladinih dokumenata i politika. Posebnu pažnju posvetićemo izazovima za uspešnu realizaciju projekata i u tom cilju ojačaćemo ljudske kapacitete odgovornih struktura u okviru Kancelarije premijera i ministarstava koja imaju zadatak da identifikuju, pripreme i da apliciraju za projekte, kao što je primena i praćenje njihove primene.

2.4.3 Efikasno upravljanje

Bolja regulacija

Za bolju regulaciju, poboljšaćemo način rada, organizacije i funkcionisanja Vlade, tako što ćemo izraditi, ažurirati i uskladiti pravni okvir.

Da bismo omogućili dobro planiranje politika zasnovanih na podacima, primenićemo koncept bolje regulacije kroz procenu uticaja na životnu sredinu, socijalni i ekonomski uticaj i druge procene kako bismo merili ishod preduzetih politika. Takođe ćemo intenzivirati primenu *ex-post* procene zakona. Posebnu pažnju posvetićemo izgradnji institucionalnih kapaciteta za razvoj pouzdanih statistika, u skladu sa evropskom i međunarodnom praksom i standardima.

Smanjenje administrativnog opterećenja za preduzeća i građane

Smanjićemo administrativno opterećenje, uklanjanjem suvišnih birokratija, posebno kroz pojednostavljivanje dozvola i licenci, vremena za njihovo dobijanje, kao i vremena i troškova za ostale usluge za građane, kako bismo ubrzali ekonomski razvoj. Takođe ćemo uskladiti posebne upravne postupke sa opštim upravnim

postupkom. Između ostalog, podržaćemo unapređenje funkcije konsolidacije pravnih akata.

Komunikacija i konsultacije o politikama

Naša vlada će biti otvorena i transparentna za građane, medije i organizacije civilnog društva. Inicijative i odluke Vlade učinimo dostupnim javnosti i konsultovati se sa svim zainteresovanim stranama. Zaokružićemo zakonski okvir za poboljšanje transparentnosti i odgovornost finansiranja političkih subjekata i upravljanje zaštitom tajnih podataka.

2.4.4 Modernizacija javne uprave

Modernizacija javne uprave

Ključni prioritet Vlade Kosova je reforma javne uprave koja za cilj ima suštinsku promenu kvaliteta usluga građanima, preduzećima i institucijama i uspostavljanje moderne uprave sposobne da uspešno završi integraciju Republike Kosovo u Evropskoj uniji.

Zaključićemo okvir politika u sklopu reforme javne uprave u skladu sa evropskim principima, standardima i najboljom praksom. Usvojićemo jedinstvenu usklađenu međusektorsku strategiju za reformu javne uprave, u skladu sa konceptom integrisanog planiranja, koja će racionalizovati finansijske i ljudske resurse i kapacitete.

Takođe ćemo upotpuniti pravni okvir reforme javne uprave, u potpunosti usklađujući zakon o platama i zakon o javnim službenicima sa preporukama Ustavnog suda, kako bi se uspostavio pravedan sistem plata, koji omogućava jednaku platu za isti posao. Takođe ćemo završiti proces reorganizacije državne uprave u skladu sa novim zakonodavstvom.

Jačanje institucionalnog integriteta, odgovornost i izgradnje kapaciteta

Razvićemo kredibilan i transparentan sistem izgradnje kapaciteta u državnoj službi, koji obezbeđuje zapošljavanje i napredovanje zasnovano na zaslugama i koji pruža jednake mogućnosti svim građanima. Pored toga, primenićemo najbolje prakse za zapošljavanje na više rukovodeće položaje u državnoj službi, osiguravajući integritet procesa zapošljavanja za ove pozicije. S tim u vezi, unapredićemo sistem ocenjivanja učinka i razviti sistem inspekcija u državnoj službi kako bismo povećali odgovornost i pružanje rezultata.

Između ostalog, nastavićemo da razvijamo posebne šeme profesionalizacije državne službe, nastavljajući zapošljavanje diplomiranih iz Šeme mladih profesionalaca, kao i zalagaćemo se za razvoj drugih šema obuke za javnu upravu i druge sektore, na osnovu dobrih iskustava sa razvojnim partnerima. Istovremeno ćemo razviti

podsticajne politike za zadržavanje specijalizovanog osoblja, izgraditi kapacitete i omogućiti razvoj karijere kroz kvalitetno obrazovanje i obuku.

U bliskoj saradnji sa Skupštinom Republike Kosovo, zaključićemo proces racionalizacije nezavisnih agencija i tela kroz kompletiranje, odobravanje i primenu relevantnog pravnog okvira. Za ovaj proces obezbedićemo jasne linije odgovornosti, transparentnosti i efikasnosti institucija koje pružaju usluge.

2.4.5 Digitalizacija za bolje usluge

Povećaćemo primenu elektronske uprave radi povećanja kapaciteta, pristupačnosti i efikasnosti pružanja usluga. Da bismo povećali institucionalnu interoperabilnost, poboljšaćemo standarde za međusobno povezivanje sistema i investiraćemo u potrebnu infrastrukturu informacione tehnologije, kako bismo postepeno povezivali različite registre i sisteme. Funkcionalizovaćemo portal e-Kosova, kao kontakt tačku, preko koje građani i administracija mogu dobiti informacije, prijaviti se za usluge i dobiti uslugu na mreži bez potrebe za fizičkim prisustvom.

Da bismo smanjili vreme i troškove za građane, preduzeća i administraciju, kroz institucionalnu interoperabilnost, sledićemo principe „once only“, „personalisation“ i „digital by default“. Između ostalog, procese regrutovanja i internog unapređenja i načine plaćanja u javnoj upravi, nudićemo online, putem e-testiranja, elektronskog potpisa i e-plaćanja. U tom cilju povećaćemo kapacitet Agencije za informaciono društvo, osnovaćemo Centar za elektronski oporavak podataka, proširiti i poboljšati kapacitet državne računarske mreže, uključujući bežičnu mrežu (WiFi) i obezbediti kontinuitet digitalnih usluga u hitnim slučajevima.

Da bismo omogućili i olakšali pristup i upotrebu podataka, uspostavićemo multifunkcionalne centre za građane. Takođe ćemo osigurati međuinstitucionalnu koordinaciju za razvoj i sprovođenje politika digitalnog upravljanja. S tim u vezi, radićemo na potpunom funkcionisanju strateških, pravnih, institucionalnih i tehničkih okvira za elektronske usluge. Glavni strateški dokumenti koji će se razviti na polju digitalizacije, sadržiće konkretne mere u pogledu bezbednosti elektronskih usluga, kao i pripremićemo digitalnu agendu Kosova, koja će sadržati ciljeve koji imaju za cilj razvoj elektronskog upravljanja, ne samo u javnoj upravi već i u drugim sektorima.

2.4.6 Reforme javnih finansija i javnih nabavki

Unapredićemo reformu upravljanja javnim finansijama usvajanjem nove Strategije u ovoj oblasti. Revidiraćemo pravni okvir za upravljanje javnim finansijama i pravni okvir za fiskalnu politiku, kako bismo povećali transparentnost i odgovornost, kao i održali makro-fiskalnu stabilnost.

Kroz reforme u sistemu javnih nabavki želimo da učinimo trošenje javnih sredstava efikasnim i transparentnim. Takođe ćemo revidirati pravni okvir za javne nabavke kako bismo ga uskladili sa *acquis*-om i standardima EU-a. Ojačaćemo elektronske javne nabavke i povezanost sa ISUFK kako bismo osigurali odgovorno budžetiranje i potrošnju. U kontekstu reformi javnih nabavki, učinićemo funkcionalnim Modul upravljanja ugovorima, putem elektronskog sistema javnih nabavki, kao i modul za procenu učinka ekonomskih operatera u sistemu e-nabavki, funkcionalan za sve vrste ugovora.

2.4.7 Održiva javna preduzeća sa kvalitetnim uslugama

Poboljšaćemo korporativno upravljanje javnih preduzeća, kroz poboljšanje performanse i kvalitet njihovih usluga, za građane i preduzeća. Da bismo to postigli, angažovaćemo profesionalne odbore i uspostaviti efikasan mehanizam zasnovan na rezultatima za procenu učinka upravljanja javnih preduzeća. Takođe ćemo revidirati pravni okvir i izraditi zakon o javnim preduzećima.

Takođe ćemo izvršiti neophodna ulaganja u relevantna javna preduzeća, na osnovu preliminarnih studija.

2.4.8 Lokalna uprava

Naša vizija je stvoriti održivu, otvorenu i dostupnu lokalnu upravu za sve, što želimo da postignemo povećanjem lokalne autonomije i jačanjem kapaciteta opština za bolje usluge.

Unapređenje politika i pravnog okvira za lokalnu samoupravu

Za razvoj lokalnog nivoa, izvršiće se funkcionalna revizija sistema lokalne samouprave, kroz izmenu Zakona o lokalnoj samoupravi, finansijama lokalne samouprave i lokalnim izborima. Da bismo imali integrisanije društvo, promovisaćemo ljudska prava na lokalnom nivou, sa posebnim naglaskom na marginalizovane grupe. Radi podržavanja ekonomskog razvoja opština, izradićemo zakon o Četvrtom vladinom grantu i zakon o sistemu upravljanja učinkom i opštinsku šemu grantova.

Četvrti grant za opštine

Omogućićemo opštinama autonomiju za kapitalne investicije, kroz četvrti grant. Izradićemo zakonski okvir, gde ćemo uspostaviti profesionalne kriterijume, koji omogućavaju opštinama da se takmiče sa svojim idejama i projektima za sveobuhvatan razvoj, u sektorima kao što su ruralni turizam, inovacije, sport, kulturno nasleđe, umetnost, javna infrastruktura, sistemi daljinskog grejanja, snabdevanje pijaćom vodom, pošumljavanje i obnavljanje oštećenih površina i tretman otpadnih voda, radi pružanja najboljih mogućih usluga građanima. Da bismo to postigli, izradićemo Zakon o četvrtom grantu.

Održivi društveno-ekonomski razvoj opština

Među našim prioritetima je prepoznavanje i rešavanje problema izazvanih pandemijom COVID-19 na institucionalnom, ekonomskom, socijalnom, obrazovnom i kulturnom nivou na opštinskom nivou. U tom cilju pomagaćemo opštinama za održiv i dugoročan razvoj pružajući povećane socio-ekonomske mogućnosti za preduzeća i marginalizovanu omladinu u opštinama.

Poboljšanje međuopštinske i prekogranične saradnje

Bićemo posvećeni sprovođenju programa prekogranične saradnje koje podržava EU, kroz stvaranje i unapređenje struktura za primenu sredstava u okviru IPA, kao i povećanju opštinskih performansi merenjem, procenom i finansijskom podrškom opštinama.

Povećanje transparentnosti, odgovornosti i poboljšanje usluga

Promovišaćemo otvoreno upravljanje, kroz koje ćemo povećati institucionalnu transparentnost i odgovornost. Poboljšaćemo usluge digitalizacijom usluga, kao što je razvoj državne platforme E-OPŠTINE, kao i razvoj opštinskih kapaciteta za posebne sektore planiranja, procene i praćenja, u okviru projekata u okviru MALS-a.

2.5. Ljudska prava i rodna ravnopravnost

Promovisanje i zaštita ljudskih prava

Radićemo za društvo sa različitostima i inkluzijom i mogućnostima za sve. Cilj nam je da to postignemo jačanjem uloge žena u društvu, ekonomiji i nasledstvu, poboljšanjem kvaliteta života dece, garantovanjem i zaštitom prava osoba sa invaliditetom i poboljšanjem položaja zajednica Roma, Aškalija i Egipćana promovisanjem i poštovanjem različitosti i jednakosti.

Obezbeđivanje rodne ravnopravnosti kroz osnaživanje žena

Angažovaćemo se na upotpunjavanju zakonskog okvira za zaštitu od nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja. U koordinaciji sa odgovornim institucijama vladavine prava, posvetićemo se izgradnji kapaciteta institucionalnih mehanizama za rešavanje slučajeva nasilja u porodici. Takođe ćemo analizirati situaciju i stvoriti ekonomski model troškova za povećanje funkcionalne efikasnosti skloništa za zaštitu od nasilja u porodici.

Nove politike koje ćemo izraditi takođe će biti predmet procene rodnog uticaja, kako bismo imali informisano donošenje odluka u vezi sa unapređenjem rodničkih politika, kao i unapređivali politiku rodnog budžetiranja. Takođe ćemo se baviti ekonomskim osnaživanjem žena u društvu i privredi, kroz finansijsku podršku i mere afirmativne akcije kao što je registracija imovine. Konkretnije, sprovedaćemo afirmativne mere u saradnji sa registracijom imovine i opštinama, kako bismo podigli svest javnosti o

registraciji zajedničke imovine u ime oba supružnika. Između ostalog, podržaćemo nove inicijative koje jačaju položaj žena u društvu kroz subvencije nevladinim organizacijama i pojedinačne inicijative.

2.6. Promovisanje i zaštita prava zajednica

Radićemo za pravedno, ravnopravno društvo, na stvaranju uslova za dostojanstven život, integraciju i razvoj svake zajednice.

Pod našom vlašću neće biti prostora za diskriminaciju u zapošljavanju, obrazovanju ili podršci za preduzetnike, za nevećinske zajednice. Otvorićemo svim nevećinskim zajednicama sve načine i mogućnosti da se osećaju i budu, ne samo jednaki svim ostalim građanima, već i suvlasnici našeg napretka u ekonomiji i društvu. Bićemo posvećeni obrazovanju i obuci svih nivoa dece i mladih iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. Između ostalog, povećaćemo broj nastavnika iz zajednica u potrebi.

Poboljšanje politika za zajednice

Zaokružićemo pravni i strateški okvir kroz izradu Strategije za zaštitu i promociju prava zajednica i njihovih članova, koncept dokumenta za raseljena lica, izradu zakona o raseljenim licima, na principima osnovnih prava i bez izostavljanja nijedne zajednice.

Socijalna inkluzija i opšta stabilizacija zajednica na Kosovu

Podržaćemo zajednice za ekonomski razvoj i kulturnu i socijalnu integraciju kroz projekte koji imaju za cilj povratak, reintegraciju i stabilizaciju zajednica, finansijsku podršku civilnom društvu u cilju stvaranja međusobnog poverenja među zajednicama, kroz Projekat „Program SE za stabilizaciju zajednica IV“ za stvaranje prihoda i mogućnosti zapošljavanja među manjinskim zajednicama u svim regionima, i kroz socijalnu inkluziju i ukupnu stabilizaciju zajednica na Kosovu.

Povratak raseljenih lica i održiva rešenja

Bićemo posvećeni povratku raseljenih lica kroz rekonstrukciju i obnovu domova svih zajednica, razvoj infrastrukturnih projekata u saradnji između centralnog i lokalnog nivoa i uspostavljanja sistema za upravljanje informacijama za raseljena lica. Takođe ćemo pružiti pomoć građanima Republike Kosovo, zainteresovanim za povratak u svoje domove, raseljenim licima koja žive u kolektivnim centrima, privatnim domovima i povratak Albanaca u Severnu Mitrovicu.

2.7. Sveobuhvatan ekonomski rast

Naša vizija je izgradnja održivog sistema javnih finansija u skladu sa najvišim međunarodnim standardima, koji obezbeđuje ekonomski rast i razvoj, kao i bolju dobrobit svih građana. To ćemo postići kroz redizajniranje fiskalnih politika i finansijskog sistema, koji obezbeđuje davanje odgovornosti.

2.7.1 Obezbeđivanje održivosti javnih finansija

Da bismo obezbedili održivost javnih finansija, angažovaćemo se za povećanje davanja odgovornosti i efikasnosti, kroz povećanje transparentnosti javnog duga, jačanje e-nabavki i povezivanjem sa informacionim sistemom, kako bi se obezbedilo odgovorno budžetiranje i trošenje. Pregledaćemo i upotpuniti pravni okvir za fiskalne politike, koji reguliše javne finansije, državnu pomoć, finansije lokalne samouprave, carine i poreze. Takođe ćemo upotpuniti pravni okvir u finansijskom sektoru za mikrofinansijske i nebankarske institucije, obavezno osiguranje od autoodgovornosti, osiguranje depozita za finansijske institucije, menice, zaloge i banke.

2.7.2 Ekonomski oporavak - stvaranje novih radnih mesta i ekonomski razvoj

Podsticanje održivog zapošljavanja dugoročni je cilj naše vlade, koji želimo da postignemo dizajniranjem šeme za povratak na radna mesta ljudi koji su ostali bez radnog mesta tokom pandemije. Podržaćemo nove zaposlene u periodu ekonomskog oporavka i stvorićemo zagarantovanu šemu zapošljavanja za mlade. Takođe ćemo raditi na povezivanju tržišta rada i stručnog obrazovanja kroz stvaranje informacionog sistema o tržištu rada, proširenje službi za zapošljavanje i stručno osposobljavanje sa novim uslugama kao i kroz saradnju sa sindikatima. Takođe ćemo raditi na povećanju zapošljavanja žena, sa fokusom na poslovanje, stvaranje povoljnih uslova za poslovanje i pojednostavljivanje procedura za izvoz i uvoz.

Da bismo obezbedili finansiranje plana ekonomskog razvoja, angažovaćemo se u pregovore i potpisivanje međunarodnih finansijskih sporazuma i izdavanje hartija od vrednosti.

2.7.3 Redizajn fiskalne politike

Da bismo obezbedili održiv ekonomski rast, redizajniraćemo fiskalne politike. Cilj nam je da to postignemo kroz pregled trenutnih fiskalnih politika i sprovođenjem novih politika, koje uključuju analizu poreskog sistema, pregled poreskog formata za male i srednje biznise, promenu oblika prijave poreza na lični dohodak i nametanje obaveze o godišnjoj prijavi poreza na lični dohodak građana.

2.7.4 Formalizacija ekonomije

U borbi protiv neformalne ekonomije, angažovaćemo se na poboljšanju vladavine zakona i ekonomskog upravljanja na Kosovu, kako bismo povećali poreske prihode i formalizovali zaposlenost. U tom cilju izvršićemo progled Akcionog plana za sprovođenje Strategije protiv neformalne ekonomije i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma 2019-2023.

Situacija koju je na Kosovu stvorila pandemija COVID-19 uticala je na zatvaranje većine preduzeća na period od dva do tri meseca. Posledice pandemije i danas se osećaju u ekonomiji zemlje kao što su stalni gubitak radnih mesta, pad ekonomske aktivnosti i posledično povećanje stope siromaštva, koje u velikoj meri karakteriše smanjenje kupovne moći i smanjenje prometa i smanjenje budžetskih prihoda.

U cilju borbe protiv neformalne ekonomije, ojačaćemo kapacitete poreskih inspektora, istražne i obaveštajne sposobnosti i bolju koordinaciju između institucija odgovornih za sprečavanje i zaustavljanje neprijavljenog rada.

2.8. Industrija, preduzetništvo i trgovina

Naša vizija je da poboljšamo konkurentnost preduzeća, što želimo da postignemo unapređivanjem politika u sektoru industrije, investicija, preduzetništva i trgovine i poboljšanjem usluga u infrastrukturi kvaliteta, tako da naša preduzeća budu konkurentna u regionu i šire. To će biti postignuto u skladu sa obavezama Kosova za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

2.8.1 Poboljšanje poslovne sredine

Da bismo poboljšali poslovnu sredinu i razvili konkurentnost, unapredićemo zakonski okvir za konkurenciju, trgovačka društva i poboljšanje poslovnih registra kako bismo omogućili efikasno upravljanje porezima, efikasno upravljanje usklađenošću i pružanje odgovarajućih statistika kao i kodeks korporativnog upravljanja. Završićemo opštu reformu inspekcije, usvajanjem zakona o inspekcijama, koji između ostalog uključuje razvoj digitalne platforme inspekcije, pregled funkcionalne organizacije inspeksijskih jedinica, međusobnu povezanost baze podataka i povećanje broja inspektora.

Takođe ćemo kontrolisati trgovinu strateškom robom i finalizovati i funkcionalizovati bazu podataka, licenciranje i elektronsku registraciju operatora koji trguju strateškom robom. Da bismo poboljšali učinak kao podršku razvoju privatnog sektora i preduzeća, restrukturiraćemo i povećati kapacitet izvršnih agencija za promociju investicija. S tim u vezi, omogućićemo interoperabilnost sistema za upravljanje informacijama i restrukturiranje šema grantova za podršku MSP-ima.

Vlada će podržati biznise u kupovini mašina za proizvodnju i preradu, sa ciljem digitalizacije procesa prerade i povećanja prerađivačkih i proizvodnih kapaciteta, povećanja ljudskih kapaciteta. Takođe će pomoći biznisima da pronađu tržišta za izvoz.

Podržaće se proizvodna preduzeća sa potencijalom za izvoz i otvaranje novih radnih mesta, unapređenje tehnologije proizvodnje i prerade, uključujući digitalnu transformaciju, kako bi se omogućilo povećanje vrednosti proizvoda, sa posebnim tretmanom biznisa u vlasništvu žena.

2.8.2. Održivi razvoj kroz turizam

U cilju unapređenja politika o turizmu, usvojićemo Strategiju za razvoj turizma i izvršićemo pregled Zakona o turizmu. Za upotrebu turizma za ekonomski razvoj angažovaćemo se za integraciju kulturnog nasleđa i kulture sporta u nove centralne i lokalne politike. Kroz ove politike želimo da povećamo doprinos kulturnog i sportskog turizma BDP-u Kosova.

Da bismo iskoristili potencijale prirodnog i kulturnog turizma kao ključeva održivog ekonomskog razvoja, razvićemo turističku ponudu i lanac vrednosti sa fokusom na kulturno nasleđe, seoski turizam, agroturizam, uključujući vinogradarstvo i rukotvorine. Poseban fokus biće na planinskom turizmu, uključujući skijanje, povećanje smeštajnih i ljudskih kapaciteta i poboljšanje relevantne infrastrukture.

Između ostalog, radićemo na digitalizaciji turističkih destinacija. U cilju promocije kulturnog nasleđa, funkcionalizovaćemo spomenike za funkcije povezane sa turističkom industrijom, izradićemo međusektorske planove za oblasti od posebnog interesa, revitalizovaćemo restaurisanje spomenike i otvoriti ih za korišćenje.

2.8.3. Razvoj preduzetništva i inovacije

Vlada će dalje razvijati politike i pravni okvir za inovacije i preduzetništvo. Izgradićemo strukturiranu saradnju između vladinih, industrijskih i obrazovnih aktera i stručnog osposobljavanja, kako bismo programe obrazovanja i obuke približili potrebama tržišta.

Kao prioritet naše Vlade izvršićemo stimulisanje preduzetništva i inovacija, kroz restrukturiranje postojećeg programa radi formiranja „Fonda za inovacije i preduzetništvo“. Podržaćemo povećanje kapaciteta prostora za inkubaciju i pružanje mogućnosti mladim ljudima, kako bi inkubatori podržali razvoj početnih preduzeća, što će privući domaće i strane investitore, što će rezultirati stvaranjem novih radnih mesta i ekonomskim rastom. Dodelićemo grantove početnim preduzećima kako bismo privukli inovativne ideje sa potencijalom za izvoz i stvaranje novih radnih mesta. Posebna pažnja biće posvećena efikasnom korišćenju Parka za inovacije i obuku u Prizrenu i Centra za inovacije i preduzetništvo na Fakultetu mašinske inženjerije koji će biti finansiran od budžeta Vlade.

Istovremeno, razmotrićemo mogućnost uključivanja predmeta o preduzetništvu u nižem srednjem obrazovanju i izgradićemo dodatne laboratorije za podršku studentima na praksi.

2.8.4. Promocija i podrška investicijama

Da bismo promovisali investicije, preduzećemo mere za stvaranje jedinstvenog i strukturiranog vladinog pristupa (procesa), kroz razvoj nacionalne politike sa jasnim principima i kriterijumima za privlačenje investicija. Pregledaćemo zakonski okvir za strateške investicije, ekonomske zone i strane investicije. Pored institucionalne reforme i kreiranja politike za promociju investicija, kao deo zahteva Agende Evropskih reformi, uspostavićemo i prateći program staranja o investicijama.

Takođe, izvršićemo analizu o funkcionisanju ekonomskih zona, tako da se investicije vrše uz bliske konsultacije sa biznisima. Po potrebi će se stvoriti nove ekonomske zone u svrhu uspostavljanja centara za transfer tehnologije i tehnoloških parkova. S tim u vezi, posebnu pažnju posvetićemo uključivanju dijaspore u investicije, kroz

organizaciju konferencija i informativnih sesija, uspostavljanje i jačanje poslovnih mreža sa potencijalnim investitorima, istraživanjem i određivanjem zemalja sa potencijalom za promociju mogućnosti za investiranje.

2.8.5. Razvoj industrijskih i trgovinskih politika

Poboljšaćemo industrijske politike kroz poboljšani javno-privatni dijalog i analizu lanca vrednosti za ključne industrijske sektore. Strukturirana saradnja sa poslovnom zajednicom i analiza industrijskih sektora pomoći će razvoju industrijske politike zasnovane na dokazima za sektore sa potencijalom za industrijski razvoj, otvaranje novih radnih mesta i povećanje izvoza.

U oblasti trgovine unapredićemo zakonski okvir za unutrašnju trgovinu, spoljnu trgovinu i e-trgovinu. Takođe ćemo poboljšati i usvojiti pravni okvir koji reguliše tržište nafte i omogućava stvaranje obavezne rezerve nafte, u skladu sa direktivama EU.

Za regionalnu trgovinsku integraciju i obaveze koje Kosovo ima u raznim inicijativama, radićemo na usklađivanju dodatnih protokola V i VI CEFTA-e i pregovaraćemo o dodatnom protokolu VII. Takođe ćemo pregledati trenutne sporazume, dalje pregovarajući i liberalizujući tržište usluga. Vlada teži povećanju institucionalnih kapaciteta kako bi poboljšala zastupljenost u regionu i na međunarodnom nivou, funkcionalizaciju jedinstvene kontakt tačke za usluge prema Direktivi o uslugama. Apliciranje i pregovori za članstvo u Svetskoj trgovinskoj organizaciji.

2.8.6 Poboljšanje infrastrukture kvaliteta, uključujući zaštitu potrošača

Između ostalog, uskladićemo politike i zakonodavstvo sa direktivama EU o infrastrukturi kvaliteta, zaštiti potrošača i sveukupnoj bezbednosti proizvoda. Poboljšaćemo zakone o akreditaciji i metrologiji i ojačaćemo kapacitete za metrologiju, akreditaciju i standardizaciju. Ove reforme postići ćemo poboljšanjem radne infrastrukture, digitalizacijom, povećanjem ljudskih kapaciteta, kao i povećanjem broja laboratorija, njihovom akreditacijom, kao i članstvom u međunarodnim organizacijama.

Kao deo poboljšanja politika i pravnog okvira, pregledaćemo Zakon o trgovačkim tajnama, Zakon o patentima, Zakon o industrijskom dizajnu i Zakon o trgovačkim markama. Takođe ćemo raditi na podizanju kapaciteta u cilju zaštite industrijske svojine kroz obuku službenika u oblasti industrijske svojine, uključujući one AIS-a, sudije, tužioce i policiju.

2.9. Razvoj infrastrukture i kapaciteta IKT

Razvijaćemo infrastrukturu i kapacitete sektora IKT, kao potencijal za ekonomski razvoj, kroz unapređenje digitalne ekonomije i ljudskog kapitala. Izradićemo novu digitalnu agendu za Kosovo, prateći najbolje međunarodne prakse i trendove.

Takođe ćemo raditi na fiksnoj širokopojasnoj i 5G mobilnoj infrastrukturi. Omogućićemo elektronsku identifikaciju i pouzdane usluge u elektronskim transakcijama i razvićemo sistem elektronske identifikacije za građane i preduzeća. Posebnu pažnju posvetićemo obuci mladih u oblasti informacionih tehnologija i njihovom pristupu mogućnostima zaposlenja, takođe u online obliku.

Između ostalog, promovisaćemo javno-privatnu saradnju, kroz kapitalne projekte kao što su Park digitalne tehnologije u Bernici i funkcionalizaciju Centra za digitalnu izvrsnost, u Parku za inovacije i obuku u Prizrenu.

2.10. Poljoprivreda, šumarstvo i ruralni razvoj

Naša vizija je poljoprivredni razvoj koji poboljšava ruralni život i gradi održivu ekonomiju, što želimo da postignemo kroz reformu i podsticanje konkurencije, inovacija i novih investicija.

2.10.1 Sveobuhvatne institucionalne i sektorske reforme za efikasnije usluge

Reformisaćemo poljoprivredni sektor kroz eliminaciju dosadašnjeg lošeg upravljanja i zloupotrebe. Reorganizovaćemo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja, restrukturiraćemo i unaprediti Poljoprivredni institut Kosova (PIK), Kosovsku agenciju za šume i Agenciju za razvoj poljoprivrede, uključujući i njenu akreditaciju. Reformisaćemo i razviti sistem za upravljanje grantovima i subvencijama, razvićemo sistem kontrole u PIK, unapredićemo registar i kontrolu poljoprivrednih proizvoda i objedinićemo identifikacioni broj farme (NIF) sa Agencijom za statistiku i Agencijom za hranu i veterinu. Ojačaćemo transparentnost i davanje odgovornosti osnaživanjem i stvaranjem relevantnih mehanizama, kao i sprovođenjem preporuka revizora.

2.10.2. Povećana konkurencija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

Da bismo povećali konkurenciju u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, preduzećemo duboke reforme kroz izradu Programa i strategije za poljoprivredu i ruralni razvoj, u skladu sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom (ZPP). Takođe ćemo pregledati pravni okvir za poljoprivredu i ruralni razvoj, hranu i registraciju poljoprivrede. Da bismo smanjili administrativni teret, odnosno pojednostavili dozvole i licence, pregledaćemo relevantni pravni okvir.

Između ostalog, podržaćemo razvoj novih preduzeća i promociju poljoprivrednih proizvoda, organizovanjem zajedničkog tržišta za poljoprivredne proizvode (obezbeđivanjem minimalnih cena za poljoprivredne proizvode) i funkcionalizacijom fonda poljoprivrednog osiguranja. Poljoprivredno-prehrambeni sektor ćemo razvijati paralelno sa potrebom za veštinama u prehrambenoj industriji, razvijajući profesionalne standarde.

2.10.3 Održivo upravljanje prirodnim resursima (poljoprivredno zemljište, šume i voda za navodnjavanje)

Za održivo upravljanje prirodnim resursima izvršićemo pregled Zakona o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o regulisanju poljoprivrednog zemljišta i Zakon o šumama. S obzirom na to da imamo jako fragmentisano poljoprivredno zemljište, izvršićemo popis poljoprivrednog zemljišta. Usvojićemo strategiju za sektor šumarstva i ojačati institucionalne mehanizme za zaštitu i razvoj šuma.

Takođe ćemo se orijentisati na sisteme za navodnjavanje poljoprivrednih zemljišta kroz rehabilitaciju i proširivanje sistema za navodnjavanje i istovremeno očuvanjem

životne sredine. Između ostalog, izvršićemo studije izvodljivosti za projekte navodnjavanja, na osnovu Plana navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta.

2.10.4 Podrška biznisima u razvoju ruralnih zona

Kao podrška razvoju ruralnih zona pripremićemo mere za diverzifikaciju farmi i razvoj biznisa u ovim zonama. Podržaćemo biznise u razvoju seoskog turizma, preradi poljoprivrednih proizvoda u domaćinstvima, razvoju akvakulture u ruralnim zonama i zanatskim delatnostima.

2.10.5 Bezbednost hrane

Unapređivaćemo politike bezbednosti hrane i usklađivati ih sa standardima EU. Cilj im je da obezbede visok nivo bezbednosti hrane, zdravlja životinja, dobrobiti životinja i zdravlja biljaka. S tim u vezi, posebnu pažnju posvetićemo izradi zakonskog okvira za bezbednu hranu i bezbednost hrane i pravnog okvira za borbu i sprečavanje bolesti životinja, promet živih životinja i proizvoda životinjskog porekla, kao i završetak pravnog okvira za proizvodnju, trgovinu, kontrolu, registraciju proizvođača i indikatore semena i pravni okvir za proizvodnju, trgovinu, kontrolu, registraciju proizvođača i indikatore sadnog materijala.

Takođe ćemo dovršiti pravni okvir za određivanje zdravstvenih pravila za nusproizvode životinjskog porekla i njihove derivate koji nisu namenjeni za ishranu ljudi. Između ostalog, angažovaćemo se za funkcionalizaciju fabrike za tretman životinjskog nusproizvoda.

2.11. Regionalni razvoj

Naša vizija je uravnotežen i održiv regionalni razvoj, sa sve većom socijalno-ekonomskom i teritorijalnom kohezijom. Cilj nam je da to postignemo razvojem politika i programa za regionalni razvoj i podsticanjem međuregionalne saradnje, u cilju smanjenja regionalnih nejednakosti.

➤ *Kompletiranje politika za regionalni socio-ekonomski razvoj*

Zaokružićemo politike regionalnog socijalno-ekonomskog razvoja i definisaćemo oblasti regionalnog razvoja, potrebe i koordinaciju investicija, rad i funkcionisanje mehanizama koji će služiti za uravnotežen regionalni društveno-ekonomski razvoj. Takođe ćemo preduzeti potrebne radnje i procedure za izradu zakona o regionalnom razvoju, uspostavljanje institucionalnih mehanizama za regionalni razvoj, kao i analizu oblasti potrebne za investicije sa regionalnim uticajem.

➤ *Smanjenje regionalnih nejednakosti*

Smanjenje razlika u pogledu socio-ekonomskog razvoja i podizanje kvaliteta života u razvojnim regionima ne može se postići bez izgradnje kapaciteta regiona kako bi imali pravu međuregionalnu konkurentnost. Potrebno je preduzeti mere za postavljanje prioriteta na osnovu procena socio-ekonomskog razvoja regiona, stvaranja baze podataka za popis prirodnih, ekonomskih i kulturnih resursa po razvojnim regionima, analize raspodele grantova u privatnom sektoru sa centralnog nivoa u regionima kako bi se postigao viši nivo produktivnosti i zapošljavanja.

➤ *Širenje međuregionalne i transnacionalne saradnje*

Vlada će proširiti međuregionalnu saradnju, kao i učešće u transnacionalnim inicijativama i omogućiti uključivanje u razne programe EU-a koji se odnose na regionalni razvoj; kao što su BALKANMED, ADRION, DANUB.

2.12. Životna sredina i prostorno planiranje

Vlada ima viziju planiranja i kvalitetnih investicija u cilju održivog razvoja i integrisane infrastrukture u skladu sa čistim okruženjem, blagostanjem i mobilnošću

2.12.1 Poboljšanje kvaliteta vazduha

Vlada će se obavezati na poboljšanje vazduha i prirodnih resursa dovršavanjem zakonskog okvira i pregledom strateškog okvira. U okviru unapređenja strateškog okvira biće usvojen zakon o zaštiti vazduha od zagađenja, kao i administrativno uputstvo o pravilima i normama emisije u vazduh iz stacionarnih izvora zagađenja. Takođe ćemo pripremiti i pokrenuti nacionalni portal za kvalitet vazduha. Da bismo preduzeli mere protiv zagađenja, izvršićemo procene kako bismo identifikovali izvore zagađenja vazduha za celu teritoriju zemlje. Takođe ćemo upotpuniti strateški okvir usvajanjem Strategije održivog razvoja životne sredine. Radi adresiranja pitanja zagađenja vazduha u određenim zonama, izradićemo mere kontrole vazduha za Prištinu, za druge važne zone anglomerata i za osetljive zone.

2.12.2 Integrisano upravljanje otpadom

Usvojićemo Strategiju integrisanog upravljanja otpadom, kroz koju težimo održivom planiranju i održivom razvoju i promociji vrednosti i prakse kružne ekonomije širom zemlje. Ovaj pristup će omogućiti integrisani i održivi razvoj, koji je neophodan za javno zdravlje, socijalni i ekonomski razvoj zemlje.

Takođe ćemo dopuniti zakonski okvir za otpad, uključujući Zakon o otpadu iz industrije vađenja minerala. Između ostalog, radićemo na poboljšanju fizičke infrastrukture za otpad, kroz proširenje deponija, konsolidaciju javnih preduzeća za sakupljanje otpada, izgradnju centara za transfer i reciklažu, izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i funkcionalizaciju bunara za praćenje podzemnih voda. U tom cilju ojačaćemo mehanizme inspekcije, kroz obuku inspektora, zabranu nelegalnih aktivnosti za korišćenje mineralnih sirovina i vršićemo nadzor situacije sa opasnim otpadom.

2.12.3 Upravljanje vodama i izgradnja infrastrukture

Efektivno upravljanje vodnim resursima je preduslov za obezbeđivanje vode u dovoljnim količinama, u odgovarajućem kvalitetu kao i u pravo vreme i na mestu, za potrebe stanovništva i ekonomski razvoj. Shodno tome, efektivno upravljanje vodnim resursima je od suštinske važnosti za socijalno blagostanje i održivi razvoj bilo koje zemlje. Da bismo postigli osnovne ciljeve u vezi sa upravljanjem vodnim resursima, a to su zaštita voda, zaštita od štetnih dejstava vode i efikasno korišćenje vode, poboljšaćemo pravni okvir voda, koji uključuje pregled zakona o vodama, ili izradu novog zakona, kompeltiranje podzakonskih akata potrebnih za sprovođenje zakona, posebno o koncesijama, i izradu zakona o finansiranju upravljanja vodnim

resursima. Vlada će takođe izraditi planove za upravljanje rečnim slivovima, studije izvodljivosti za lokacije za skladištenje vode i izvršiće se procena bezbednosti postojećih brana.

Između ostalog, angažovaćemo se za zaštitu postojećih vodnih resursa od prekomerne upotrebe, eksploatacije, industrijskog zagađenja, uspostavićemo pravila za dodeljivanje vodnih prava i konsolidovaćemo institucije za upravljanje vodama.

2.12.4 Zaštita prirode i biodiverziteta

Bićemo angažovani na zaštiti prirode kroz pregled zakonskog okvira i strateškog okvira. U okviru ovog pregleda izradićemo Zakon o zaštiti prirode, Zakon o klimatskim promenama, Zakon o nacionalnim parkovima i izradićemo Strategiju za zaštitu životne sredine. Takođe ćemo raditi na pripremi kalendara za usklađivanje zakonodavstva sa Acquis EU i pripremićemo popis emisija stakleničkih gasova.

2.12.5 Održivo prostorno planiranje

Za planiranje održivog razvoja, izradićemo Prostorni plan Kosova i zonsku mapu. Za zaštitu nacionalnih parkova, izradićemo prostorne planove za nacionalne parkove „Shara“ i „Planine Prokletije“ i povećaćemo kapacitete Instituta za prostorno planiranje. Između ostalog, angažovaćemo se na unapređenju pravnog okvira u oblasti katastra, upravljanja zemljištem i eksproprijacijom i izvršićemo aerofotografiju teritorije Kosova, redizajnirati geoportal, ažurirati prostorne podatke i razviti aplikaciju za upravljanje podacima eksproprijacije.

2.12.5 Socijalno stanovanje i pristupačno stanovanje

Vlada će posebnu pažnju posvetiti socijalnom stanovanju. Za održivo socijalno stanovanje izradiće se zakon o socijalnom stanovanju i izradiće se politike i planovi u skladu sa procenom postojeće stambene situacije na nacionalnom nivou i procene stanja procesa legalizacije i ažuriranja objekata bez dozvole.

U okviru toga ćemo završiti Studiju izvodljivosti za program socijalnog stanovanja na Kosovu. U tom kontekstu, obezbedićemo progresivan pristup. Ne ostavljajući nikoga iza sebe, ne izostavljajući nikoga, obezbedićemo dostojanstven, individualni i društveni život za sve. Za starija lica, koja čekaju našu pomoć, sagradićemo još 5 kuća sa uslugama za njihovo zbrinjavanje.

Između ostalog, omogućićemo povoljno stanovanje za 4 hiljade porodica. Cilj nam je da to postignemo kroz programe „120 × 120“ i „150 × 150“, gde će porodice korisnice postati vlasnici stanova sa mesečnim ratama od samo 120, odnosno 150 evra, u periodu ne dužem od 150 meseci. Godišnji trošak ovog projekta je oko 22 miliona

evra, ali ovaj iznos se postepeno vraća instituciji koja će biti osnovana i zadužena za sprovođenje projekta.

2.13 Infrastruktura

Vlada će se angažovati za stvaranje integrisanog sistema za drumski, železnički i vazdušni saobraćaj, u funkciji ekonomskog razvoja. U tom cilju, Vlada će razmotriti Multimodalnu transportnu strategiju i sektorski pravni okvir. Takođe, nastavićemo sa sprovođenjem drumskih i železničkih projekata od državnog značaja i planiraćemo nove projekte za bolju međusobnu povezanost regiona Kosova i susednih zemalja. Između ostalog, u okviru poboljšanja bezbednosti saobraćaja, održavanja puteva i poboljšanja usluga, Vlada će razmotriti zakonski okvir i instalirati inteligentni transportni sistem (ITS).

2.13.1 Integrisana putna infrastruktura

Uspostavljanje integrisanog sistema putnog prevoza omogućava bolje i brže povezivanje regiona u zemlji i inostranstvu. Da bismo to postigli, dovršićemo postojeće infrastrukturne projekte, kao što su izgradnja segmenta autoputa Besi-Merdare i autoputa Priština-Gnjilane, proširenje postojeće putne mreže Priština-Mitrovica i autoput Kijev-Zahać, sprovedemo nove projekti poput proširenja državnih puteva Istok-Peć-Dečani-Đakovica-Prizren, uključujući kružne puteve, rehabilitaciju nacionalnih puteva Dulje - Štimlje-Uroševac, koji je povezan sa autoputem Priština - Skoplje, kao i izgradnju graničnih puteva Dečani-Plav, Prizren-Tetovo i Gnjilane - Kumanovo.

Takođe, posvetićemo posebnu pažnju rehabilitaciji postojeće mreže kao i izgradnji novih puteva, kao i izgradnji spoljnog kružnog puta Prištine.

2.13.2 Železnička infrastruktura za ekonomski razvoj

Radićemo na modernizaciji i razvoju železničke infrastrukture, kako bismo pružili što održivije usluge. U tom cilju posvetićemo posebnu pažnju usklađivanju pravnog okvira sa *Acquis-om* EU na tržištu železnica, posebno usklađivanju Zakona o železnici i infrastrukturnim projektima, poput rehabilitacije i modernizacije 10. železničke linije (Kosovo Polje- Elez Han i Kosov Polje - Mitrovica - Lešak), studija izvodljivosti za železničku liniju Kosovo - Albanija, Priština- aerodrom Priština, kao i apliciranje za članstvo Kosova u međunarodnim železničkim transportnim organizacijama (UIC, RNE , ERA, CIM).

2.13.3 Politike civilnog vazduhoplovstva

U okviru politika civilnog vazduhoplovstva, Vlada će nastaviti da pruža podršku autoritetima u izgradnji i razvoju niskog vazdušnog prostora, otvaranju saobraćajnih tokova u novim koridorima u niskom vazdušnom prostoru i na izgradnji i razvoju infrastrukture i ljudskih resursa, za osamostaljenje u pružanju vazdušnih usluga na visokom prostoru Kosova, iz Prištine. Za ovo ćemo posvetiti posebnu pažnju integraciji niskog vazdušnog prostora u sisteme sa susedima, sa posebnim

naglaskom na Albaniju, Makedoniju i Crnu Goru, kao pomoć u automatizaciji sistema upravljanja vazдушnim saobraćajem, povratku kontrole nad vazдушnim prostorom Republike Kosovo, što utiče na razvoj industrije civilnog vazduhoplovstva i apliciranje za članstvo Republike Kosovo u međunarodnim vazduhoplovnim organizacijama, počev od priprema za članstvo u Međunarodnu organizaciju civilnog vazduhoplovstva (ICAO) i povećanja saradnje sa Evropskom organizacijom za bezbednost vazdušne plovidbe (EUROCONTROL), Evropskom Konferencije za civilnu avijaciju (ECAC) i unapređenje partnerstva sa Evropskom agencijom za vazduhoplovnju bezbednost (EASA).

Takođe ćemo koordinirati tranzitno planiranje, uključujući i integrišući kosovske kontrolore vazdušnog saobraćaja u pružanje usluga vazdušne navigacije u gornjem vazдушnom prostoru Kosova, što pomaže potrebi za sertifikacijom operacija i pruženih usluga. U pogledu infrastrukturnih investicija, pokrivaćemo troškove infrastrukturnih investicija, u skladu sa evropskim pravilima, politikama i praksom.

2.13.4 Bezbednost i održavanje puteva

Uzimajući u obzir da je nizak nivo bezbednosti na putevima glavna zabrinutost, Vlada će obratiti posebnu pažnju ovom problemu uspostavljanjem inteligentnog transportnog sistema (ITS), održavanjem i signalizacijom nacionalnih i regionalnih puteva Kosova, jačanjem profesionalnih kapaciteta u oblasti inspekcija bezbednosti puteva i funkcionalizaciji struktura za bezbednost drumskog saobraćaja. Biće stvoreni mobilni centri za kontrolu vozila na putu koji će kontrolisati emisiju gasova koje emituju vozila, poboljšati sistem podataka o saobraćajnim nezgodama i identifikovati visoko rizične putne pravce.

Takođe će biti dopunjen pravni okvir za određivanje uslova i postupaka za homologaciju drumskih vozila; pravni okvir za vozila i vozačku dozvolu; za upravljanje bezbednošću putne infrastrukture; za uslove učešća vozila na putu; licenciranje operatera drumskog prevoza robe kao i za licenciranje vozovođa.

2.14 Energetika i rudarstvo

Naša vizija je stvorenje uslova za održivi ekonomski razvoj, koje ciljamo da postignemo čistom i pristupačnom tehnologijom i održivom energijom.

2.14.1 Stvaranje uslova za održivo snabdevanje energijom

Bićemo posvećeni stvaranju povoljnih uslova za održivo i pristupačno snabdevanje energijom za sve građane i preduzeća na Kosovu, imajući u obzir i uticaj na životnu sredinu. S tim u vezi, povećanje energetske efikasnosti i povećanje raznolikosti izvora energije igraju ključnu ulogu. Na osnovu podataka pregledaćemo Energetsku Strategiju, kako bismo se uskladili sa energetske zahtevima u zemlji, kao i sa naporima da poboljšamo životnu sredinu u kojoj živimo. Takođe ćemo izraditi Nacionalni Energetski i Klimatski Plan i pregledaćemo pravni okvir, kako bi bio u potpunosti u skladu sa novom energetske strategijom

Između ostalog, radićemo na poboljšanje upravljanja postojećim energetske kapacitetima, kao osnov za sigurno snabdevanje energijom i pravog puta tokom tranzicije energetske de karbonizacije. Sprovešćemo mere za zaštitu životne sredine u elektrani Kosovo B i razgraditi ćemo nefunkcionalnu imovinu Kosova A. Posebnu pažnju poklonićemo razmatranju izvodljivosti svih mogućih kapaciteta za razvijanje sistema prirodnog gasa. Preko Fonda za energetske efikasnost (EE), koji će biti finansijski održiv, sprovešćemo mere EE, s ciljem proširenja finansijskih šema za podršku privatnom sektoru i domaćinstvima.

2.14.2 Poboljšanje učinka u sektoru rudarstva

Angažovaće se za optimalno korišćenje mineralnih resursa. Unapredićemo zakonski okvir i analiziraćemo stanje Trepče i drugih rudnika na Kosovu, kako bismo povećali njihov učinak i kako bi smo identifikovali potencijal za povećanje proizvodnih kapaciteta. Podržaćemo sve intervencije u ovom sektoru u razumnim ekonomskim, tehnološkim, socijalnim i ekološkim alternativama.

2.15 Obrazovanje i nauka

Obrazovanje je odlična prilika i veoma važan resurs za održivi ekonomski i socijalni razvoj Kosova. Da bismo iskoristili ovu priliku, planiramo 6 neophodnih oblasti transformacije: predškolsko obrazovanje, novi udžbenici, stručno obrazovanje, sistem stipendiranja, besplatno visoko obrazovanje i osnivanje fonda za naučna istraživanja. Sprovođenje projekta predškolskog vaspitanja i obrazovanja u svakoj opštini prethodiće važan korak, a to je obezbeđivanje preferencijalnih uslova za plaćanje ili ukidanje plaćanja za vrtiće za određene kategorije stanovništva. Poboljšanjem kvaliteta novih udžbenika, unapredićemo pred univerzitetsko obrazovanje i početi ćemo planiranjem digitalnih škola. Profesionalne srednje vise škole oživeti ćemo i modernizovati sa priručnicima, programima, udžbenicima i nastavnim materijalom, profilima i posebno sa programom praktične obuke. Njihovo širenje i rast planiraćemo prema strategiji razvoja u zamenu sa zahtevima preduzetništva. Prioritetno ćemo osnažiti i podržati devojke, kroz 1000 studentskih stipendija, sa prioritetom da one koje odluče da studiraju odaberu tehničke i prirodne nauke. Obavezaćemo se da ćemo osloboditi javno visoko obrazovanje i ojačati univerzitete za naučna istraživanja.

2.15.1 Kvalitetno, sveobuhvatno i digitalizovano obrazovanje

Posvetićemo se kvalitetnom obrazovanju kroz stabilizaciju stanja u školama nakon pandemije COVID-19. Pored toga, obezbeđivanje kvaliteta u institucijama pred univerzitetskog obrazovanja, unapređivanje nastave i učenja, kao i obrazovni rad u institucijama, deo su naših glavnih ciljeva za ovaj nivo obrazovanja. Poboljšanje pristupa i uključivanje u obrazovanju u ranom detinjstvu, postići će se izgradnjom novih vrtića, redefinisanjem školskih objekata za ovaj nivo, kao i obezbeđivanjem preferencijalnih uslova plaćanja ili oslobođenjem od plaćanja za porodice koja nemaju dovoljno sredstava.. Radikalno ćemo promeniti paradigmu u osnovnom obrazovanju, razmatrajući mogućnost zamene diferencijalnog ocenjivanja od 1 do 4 razreda i zamenom formativnim ocenjivanjem. U jezičkoj logici pred univerzitetskog obrazovanja, Matematička logika i kritičko razmišljanje biće deo nastavne prakse na svim nivoima. Ponudićemo besplatne obroke širom zemlje za sve učenike od prvog do petog razreda. Preduslov za povećanje kvaliteta obrazovanja je podrška nastavnika u kontinuiranom profesionalnom usavršavanju nastavnika. Stvorićemo biblioteke za nastavnike tako što ćemo ih opremiti relevantnom i najnovijom literaturom. Takođe ćemo ponuditi stanovanje za nastavnike po pristupačnim troškovima. U saradnji sa nastavnicima obezbedićemo model ocenjivanja i nagrade. Preduslov za povećanje kvaliteta obrazovanja je podrška nastavnika u kontinuiranom profesionalnom usavršavanju nastavnika. Stvorićemo biblioteke za nastavnike tako što ćemo ih opremiti relevantnom i najnovijom literaturom. Takođe ćemo ponuditi stanovanje za nastavnike po pristupačnim troškovima. U saradnji sa

nastavnicima obezbedićemo model ocenjivanja i nagrade. Preduslov za povećanje kvaliteta obrazovanja je podrška nastavnika u kontinuiranom profesionalnom usavršavanju nastavnika. Stvorićemo biblioteke za nastavnike tako što ćemo ih opremiti relevantnom i najnovijom literaturom. Takođe ćemo ponuditi stanovanje za nastavnike po pristupačnim troškovima. U saradnji sa nastavnicima obezbedićemo model ocenjivanja i nagrade.

Povećaćemo pouzdanost nacionalnih rezultata testova i osmisliti obrazovne politike zasnovane na podacima. Takođe ćemo raditi na uključivanju u obrazovanje dece iz marginalizovanih grupa, kroz pružanje jednakih mogućnosti, stvaranje sigurnog i deci prilagođenog okruženja u školama. Sarađivaćemo sa Ministarstvom Obrazovanja Republike Albanije i njemu podređenim institucijama. Takođe ćemo se založiti za poboljšanje infrastrukture i efikasno korišćenje digitalne tehnologije u procesu učenja.

2.15.2 Usklađivanje stručnog obrazovanja i obuke sa zahtevima tržišta rada

Bićemo posvećeni usklađivanju stručnog obrazovanja i osposobljavanja sa tržištem rada, kroz međusobnu povezanost kurikuluma i tržišta rada. U tu svrhu unapredićemo profile srednjih stručnih škola sa zanimanjima za kojima postoji potreba za razvijanje privrede zemlje. Stručne škole biće opremljene radionicama za praktičan rad. Da bismo to postigli, operacionalizovaćemo i povećati kapacitete Agencije za Stručno Obrazovanje i obrazovanje odraslih, nastavljajući sa finalizacijom osnovnog kurikuluma i revizijom ASO razvojem programa i standarda nivoa KKK / EKF 5. profesije, takođe ćemo razviti jednogodišnji master program za nastavnike u ASO. Takođe ćemo se zalagati za stvaranje uslova za razvoj praktičnog rada i stručne prakse (prakse na radnom mestu), kao i za poboljšanje karijerinog vođenja i savetovanja razvojem modela karijerinog vođenja i savetovanja u VET-u i izvođenjem studija za istraživanja.

2.15.3 Efikasno upravljanje obrazovnim sistemom na svim nivoima

Bićemo posvećeni efikasnom upravljanju obrazovanjem kroz reorganizaciju Ministarstva i preispitivanje uloge njenih podređenih agencija, unapređivanju politika i pravnog okvira u oblasti obrazovanja, izgradnji efikasnog sistema za upravljanje školama, kroz jačanje upravljačkih kapaciteta škole, pregled metodologije i formule finansiranja pred univerzitetskog obrazovanja i odlučivanja u obrazovanju na osnovu podataka.

2.15.4 Visoko kvalitetno obrazovanje i integritet, u skladu sa međunarodnim standardima

Angažovaćemo se za kvalitet i integritet u visokom obrazovanju, kroz primenu procesa akreditacije u skladu sa međunarodnim standardima kvaliteta, što će

omogućiti vraćanje Kosovske Agencije za Akreditaciju u ENKA i EKAR. Takođe ćemo zadržati profesionalnu i funkcionalnu nezavisnost Državnog Saveta za kvalitet i pružićemo podršku njihovim ljudskim i budžetskim potrebama. Između ostalog, radićemo na institucionalizaciji kontrole anti plagijature, povećanju transparentnosti u visokom obrazovanju, poboljšanju uslova za studente, povezivanju programa visokog obrazovanja sa tržištem rada i organizovanju prakse za studente u javnim i privatnim institucijama. Olakšaćemo postupke dobrovoljnog angažovanja učenika i priznati takvo angažovanje kao radno iskustvo. Mi smo za besplatno javno obrazovanje. U javnim institucijama ukinuće se takse za plaćanje semestra. Radićemo na pružanju pristupa savremenoj literaturi, kao i na stipendiranju učenika u zemlji i inostranstvu.

2.15.5 Poboljšanje okruženja za istraživanje i inovacije

Poboljšanje okruženja za naučna istraživanja, postići ćemo obezbeđivanjem sredstava za naučnoistraživačku delatnost u skladu sa važećim zakonom, kao i integracijom Kosova u Evropsko Istraživačko Područje sticanjem statusa pridruženog u Horizont Evrope. Osnovaćemo istraživački fond posvećen istraživačima, predavačima, profesorima i medicinskim specijalistima, gde će se ovo istraživanje koristiti kao dokaz za donošenje politika. Osnovaćemo Savet za Inovacije i prijavimo se za članstvo u Evropskoj Listi za Inovacije. Izradićemo statistiku u skladu sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti i povezaćemo istraživački rad na univerzitetima sa industrijom, kroz pristup pametnih specijalizacija. Izradićemo Strategiju Pametne Specijalizacije, koja će biti jedna od glavnih mera, i funkcionalizovaćemo Park za Obuku i Inovacije u Prizrenu, kroz koji ćemo obezbediti da se talent, znanje i rad mladih optimizuju. To ćemo postići podržavanjem preduzeća u cilju podsticanja preduzetništva i inovacija.

2.16 Kultura, omladina i sport

2.16.1 Umetnost i kultura kao suštinski doprinosioci socijalnom i ekonomskom blagostanju

U fokusu politike i kulturne reforme biće nacionalne kulturne institucije i nezavisna kulturna scena. Mi ćemo se posvetiti na administrativnoj reformi nacionalnih kulturnih institucija kako bismo osigurali njihovu finansijsku autonomiju i institucionalnu održivost. Da bismo postigli ovaj cilj, razmotrićemo zakonski okvir i akte koji regulišu unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mesta. Otvaranje bankovnih računa, budžetskih kodova i zapošljavanje finansijskih službenika akcije su na jačanju finansijske i upravljačke autonomije institucija. Posebnu pažnju posvetićemo izboru dokazanih profesionalaca na čelu nacionalnih kulturnih institucija, zajedno sa pružanjem održive finansijske podrške.

Vlada će se zalagati za poboljšanje fizičke i pravne infrastrukture nacionalnih kulturnih institucija radi konsolidacije uslova rada i umetničkih aktivnosti. U početnoj fazi biće preduzete intervencije hitne restauracije u zgradama Narodnog pozorišta, Nacionalnog baleta, Narodne biblioteke i Državnog arhiva, dok će se intervencije restauracije zgrada drugih institucija izvoditi prema potrebi i proceni. Istovremeno ćemo osmisliti i osnovati nove nacionalne kulturne institucije (Pozorište opere i baleta, novo Narodno pozorište, Muzej savremene umetnosti, Mreža Bioskopa Kosova).

Vlada teži razvoju knjige putem izdavanja, kupovinom, prevođenjem i poticanjem čitljivosti. Podržaćemo posebne programe Narodne biblioteke i opštinskih biblioteka, odnosno planiramo da povećamo podršku autorima i izdavačima (izdavanje, kupovina i prevođenje knjiga). Za vladu je od posebnog interesa razvoj i primena programa za poticanje čitljivosti. Savet za knjigu imaće centralnu ulogu u unapređivanju politike knjiga, dok će saradnja sa Albanijom biti među prioritetima u ovoj oblasti.

Vlada će biti posvećena umetničkoj edukaciji mladih i razvoju profesionalnog kadra u oblasti kulture. Među inicijativama od posebnog interesa u oblasti umetničke edukacije je primena školskog programa za povećano i redovno učešće učenika u kulturnim događajima. Dok kroz povećanje saradnje između nacionalnih i lokalnih kulturnih institucija želimo da umetničko stvaralaštvo učinimo dostupnijim mladim ljudima širom Kosova. Vlada će ulagati u razvoj ljudskih kapaciteta u nedostatnim oblastima, sa posebnim fokusom na kulturnu dokumentaciju i upravljanje kulturom.

Institucije i stvaraocice nezavisne kulturne scene tretiraćemo kao strateške partnere za razvoj kulture i razvoj zemlje. Konkretno, bićemo posvećeni pravnom priznavanju i povećanoj finansijskoj podršci za jačanje nezavisne kulturne scene. U saradnji sa

pripadnicima nezavisne kulturne scene uspostavićemo Kulturni fond kao najefikasniji instrument za povećanje finansijske podrške i razvoj nezavisne scene. Vlada će se pobrinuti za definisanje statusa umetnika (stvaraoca). Među konkretnim akcijama biće razvoj Registra institucija i kulturnih profesionalca (javnih i nezavisnih).

Vlada će podržati programe i inicijative koje omogućavaju širenje kulturnih prostora uglavnom kroz transformaciju neiskorišćenih javnih prostora (i zgrada) u kulturne prostore kojima se upravlja na održiv način. Takođe ćemo raditi na razvoju kulturne diplomatije za promociju našeg državnog identiteta u svetu. Konkretno, podržaćemo međunarodnu promociju kosovske umetnosti i kulture, kao i ojačati kosovske kulturne centre u dijaspori. Vlada će posvetiti posebnu pažnju unapređenju prakse zaštite autorskih prava kroz primenu tarife za reemitovanje i saradnju sa Svetskom organizacijom za intelektualnu svojinu.

Kulturna saradnja sa Albanijom biće integralni i prirodni deo vladinog rada. U početku će se dinamizirati primena postojećih kulturnih sporazuma između Kosova i Albanije. Pored povećanja umetničke i kulturne mobilnosti između naše dve zemlje, sa vladom Albanije aktivno će raditi na zajedničkoj kulturnoj prezentaciji na međunarodnom nivou. Kulturna saradnja sa Albanijom biće takođe fokusirana na zajedničko finansiranje kulturnih događaja, zajedničku organizaciju važnih kulturnih događaja i povećanje saradnje između sestrinskih institucija nacionalne kulture.

2.16.2 Kulturno nasleđe za promociju vrednosti i ekonomski rast

Vlada će biti posvećena preispitivanju i dopunjavanju pravnog okvira (primarnog i sekundarnog) za zaštitu i upravljanje kulturnim nasleđem u skladu sa Evropskim konvencijama i međunarodnim poveljama. Paralelno će se raditi na funkcionalizovanju mehanizama za sistematsko upravljanje i monitorisanje stanja spomenika kulturnog nasleđa. U tom kontekstu, izvršiće se procena primena postojeće strategije za kulturno nasleđe, izrada i odobravanje smernica za upravljanje asetima, izrada i odobravanje planova upravljanja i uspostavljanje mehanizama za sistematsko monitorisanje spomenika kulturnog nasleđa.

Vlada će osnažiti Inspektorat za kulturno nasleđe resursima i osobljem da obezbedi efikasan nadzor i blagovremenu prevenciju svih aktivnosti koje ugrožavaju na asetima kulturnog nasleđa. Započecemo postupak licenciranja profesionalnih entiteta (kompanija i pojedinaca) za restauracije kako bismo sprečili da restauratorske radove obavljaju neprofesionalne kompanije. Pored jačanja državnog sistema za zaštitu i upravljanje nasleđem, vlada će biti posvećena i članstvu Kosova u međunarodnim organizacijama za kulturno nasleđe.

Posebnu pažnju posvetićemo regulisanju statusa trajne pravne zaštite za sve kategorije kulturnog nasleđa. To će se postići razvojem mehanizama (relevantni obrasci) za trajnu zaštitu, pripremom i sprovođenjem postupka predlaganja aseta za trajnu zaštitu (proces razvijen u četiri faze) i izradom i objavljivanjem Inventara kulturnog nasleđa Kosova (za sve pravne kategorije). Pored pravne zaštite, vlada će biti posvećena i poboljšanju fizičkog stanja spomenika ugrožene kulturne baštine i njihovom funkcionisanju. Izrada programa za Vanredne mere/Preventivne mere i uspostavljanje fonda za hitne intervencije su akcije početne su faze. Takođe će biti utvrđena lista prioriteta intervencija na restauraciji u asetima kulturnog nasleđa, da bi se nastavilo sa projektima restauracije i revitalizacije odgovarajućih aseta (prema listi prioriteta). Restaurirani spomenici biće revitalizovani metodom adaptivne ponovne upotrebe (adaptive reuse) integrisanjem kriterijuma finansijske održivosti u upravljanje asetima kulturnog nasleđa.

Vlada će biti posvećena sa posebnom pažnjom efikasnoj zaštiti i održivom razvoju svih aseta kulturnog nasleđa, sa posebnim naglaskom na nevećinske zajednice.

Vlada će takođe izraditi detaljne regulatorne planove za istorijske centre i posebna zaštićena područja, kako bi nastavila sa intervencijama restauracije i revitalizacije u istorijskim centrima Kosova. Vlada će dati prioritet integrisanom planiranju posebnih zaštićenih područja i drugih područja od posebnog interesa na centralnom i lokalnom nivou. Započecemo sa ocenom Strateškog dokumenta za integrisano očuvanje (2011). Određivanje zona zaštite aseta kulturnog nasleđa i njihovo uključivanje u dokumente prostornog planiranja (Zonska mapa Kosova) biće tretirani sa posebnom posvećenošću. Vlada će uspostaviti posebnu međuinstitucionalnu jedinicu za integrisano planiranje i upravljanje.

Promovisanje duhovnog nasleđa služice kao sredstvo za podizanje svesti i edukaciju novih generacija. Osnovaće se državni inventar duhovnog nasleđa, u skladu sa međunarodnim standardima. Takođe ćemo se zalagati za razvoj kapaciteta kosovskih muzeja, zajedno sa formiranjem novih muzeja. Kao početni korak formiraćemo državni inventar pokretnih aseta koji se nalaze u postojećim kosovskim muzejima, u skladu sa međunarodnim standardima. Sprovešćemo studiju izvodljivosti u postojećem muzejskom sektoru na Kosovu (nacionalni, regionalni i lokalni nivo) kako bismo prešli u fazu razvoja novih nacionalnih i opštinskih muzejskih projekata. Cilj nam je da dinamizujemo radove na završetku Muzeja bivšeg zatvora u Prištini i Prirodnjačkog muzeja.

Vlada će se zalagati za izgradnju profesionalnih kapaciteta za povećanje efikasnosti državnih službenika u zaštiti kulturnog nasleđa i finansijsku podršku institucija kulturnog nasleđa. Zajedno sa podređenim institucijama kulturnog nasleđa radiće se na preispitivanju organizacione šeme, razvoju profesionalnih kapaciteta i povećanju

finansijske podrške. Takođe ćemo razviti i primeniti programe formalnog i neformalnog obrazovanja o kulturnom nasleđu i raznolikosti. Bićemo posvećeni uključivanju kulturnog i prirodnog nasleđa u nastavni plan i program osnovnih i srednjih škola i upotrebi različitih kreativnih metoda neformalnog obrazovanja o kulturnom nasleđu. Organizovaćemo kampove za restauraciju lokacija kulturnog nasleđa ciljajući mlade ljude, zanatlije i vlasnike

2.16.3 Sport kao razvijatelj imidža države i društvenog blagostanja

Vlada ima za cilj konsolidaciju nacionalnih sportskih politika kako bi ih uskladila sa standardima međuvladinih i globalnih sportskih organizacija. U tom kontekstu, izvršiće se izrada nacionalne sportske strategije, razvoj politika sportske diplomatije, pregled sportskih zakona i podzakonskih akata i funkcionalizovanje mehanizama za sistematsko monitorisanje podataka u oblasti sporta. Bićemo posvećeni borbi protiv zloupotrebe/manipulacije u sportskom sistemu, štiteći integritet sporta primenom principa dobrog upravljanja. Izrada i odobravanje kodeksa dobrog upravljanja sportom, uspostavljanje mehanizama za monitorisanje upravljanja sportskim organizacijama, podrška programima i projektima za promociju principa dobrog upravljanja u sportskom sistemu su neophodne akcije. Takođe ćemo razviti neophodne mehanizme za monitorisanje i zaštitu sportskih aktivnosti, uključujući uspostavljanje Kosovske Antidoping agencije i jačanje programa i projekata sa fokusom na promovisanju sportskih vrednosti i zaštiti sportskog integriteta.

Vlada će se angažovati na razvoju ljudskih kapaciteta i osoblja sa profesionalnim znanjem za sportski menadžment i administraciju. Cilj nam je da ojačamo lokalne programe i treninge za razvoj kapaciteta sportskih administratora. Konkretno, razvijaćemo profesionalne kapacitete sportskih lekara, pri čemu ćemo započeti izgradnju platformi za podršku za obezbeđivanje potrebne aparature u laboratorijama sportske medicine.

Prioritet će se dati jačanju fizičkog vaspitanja kao integralnog dela obrazovnog sistema kroz školski sport i univerzitetski sport. Ojačaće se uloga i povećati kvalitet fizičkog vaspitanja na svim nivoima obrazovnog sistema na Kosovu. U tom kontekstu, vlada će napraviti značajan dodatak literaturi o fizičkom vaspitanju, izrađujući informativne/obrazovne materijale za pripremu nastavnika i razvijajući profesionalne kapacitete nastavnika i drugih aktera uključenih u formalno i neformalno fizičko obrazovanje. Takođe, biće osnovan Institut za naučna istraživanja u oblasti sporta.

Bićemo posvećeni aktivnom uključivanju zajednice u rekreativne i zdravstvene sportske aktivnosti. Vlada će podržati programe i projekte koji promovišu i podstičaju fizičku aktivnost u zajednici, socijalnu integraciju nedovoljno zastupljenih grupa, fizičku aktivnost osoba sa ograničenim sposobnostima, masovizaciju sporta za devojke i žene. U fokusu državne podrške biće takođe programi za promociju

beneficija fizičke aktivnosti u našem fizičkom, socijalnom, emocionalnom i mentalnom blagostanju, kao i za promociju i povećanje volontiranja u sportu.

Vlada će dati prioritet razvoju elitnog sporta i povećati vrhunske sportske rezultate u međunarodnoj areni. Među dugoročnim ciljevima je razvoj i primena programa za identifikaciju i sistematski razvoj sportskih talenata. Pregledaćemo postojeće i osmisliti nove programe kako bismo kontinuirano podržavali elitne sportiste tokom njihove karijere. Vlada će se pobrinuti za podršku sportistima tokom njihove sportske karijere (stipendije za sportiste) i razvije platforme za podršku sportistima nakon njihove takmičarske karijere.

Pored sve veće podrške sportskim organizacijama za razvoj njihovih aktivnosti, vlada će izraditi kriterijume za davanje prioriteta podršci aktivnostima i projektima sportskih organizacija. Prioritet će takođe biti i davanje podrške organizovanju međunarodnih sportskih takmičenja sa uspesima u međunarodnoj areni. Izradićemo i podržati programe za kontinuirani razvoj sportskih trenera.

Vlada će biti posvećena razvoju kapaciteta javne sportske infrastrukture u skladu sa međunarodnim standardima. U prvoj fazi fokusiraćemo se na procenu i poboljšanje fizičkog stanja postojeće sportske infrastrukture i finalizaciju sportskih kapitalnih projekata koji su u procesu izgradnje. Nastavićemo sa pokretanjem novih infrastrukturnih projekata, posebno za sportove kojima nedostaju prostorije za trening i organizovanje takmičenja, obezbeđujući jačanje mehanizama za kontinuirano monitorisanje fizičkog stanja sportske infrastrukture. Vlada ima za cilj da sportsku infrastrukturu prilagodi osobama sa ograničenim sposobnostima u sportskim aktivnostima. Takođe ćemo se založiti za planiranje administriranja i održivog održavanja sportske infrastrukture i podršku inicijativama za pružanje sistema i opreme za sportsku tehnologiju.

Regulisanje fleksibilne upotrebe postojećih sportskih prostorija u školama omogućiće lak pristup zajednici za fizičke aktivnosti. Takođe je od interesa i promocija projekata za podizanje svesti korisnika za očuvanje sportskih objekata. Vlada će takođe biti posvećena promovisanju i podršci razvoju sportske industrije, podsticanjem promovisanja saradnje između privatnog i javnog sektora u oblasti sporta.

2.16.4 Osnajivanje svih mladih ljudi u ekonomskom i socijalnom životu zemlje

Vlada teži povećanju uključivanja mladih na tržište rada kroz neformalne edukacije, aktivne politike, pružanje usluga zapošljavanja i olakšavanje pristupa finansijama za preduzetništvo. U tom kontekstu, vlada će biti posvećena osnivanju Fonda za mlade preduzetnike, subvencionisanju plata za mlade, izgradnji preduzetničkih laboratorija za tehnologiju, inovacije, Art (TIA Lab), direktnoj finansijskoj podršci preduzećima za mlade i jačanju saradnje sa poslovnim sektorom, posebno u oblasti

neformalne edukacije u omladinskim centrima. Vlada će promovisati volonterski rad u aktivnostima korisnim za društvo pružajući različite podsticaje za pružaoce i korisnike volontera. Da bi se postigao ovaj cilj, predviđeno je uspostavljanje Kosovskog korpusa za dijasporu, promocija volonterizma među mladima, uključivanje volonterizma u nastavne aktivnosti i obezbeđivanje volonterskog rada van Kosova..

Vlada će stvoriti mogućnosti za jačanje saradnje između mladih na Kosovu i onih iz dijaspore podržavanjem zajedničkih kulturnih, sportskih i preduzetničkih inicijativa. U tom kontekstu, biće organizovane aktivnosti između mladih na Kosovu i mladih u dijaspori, šeme subvencija za mlade u dijaspori koje donose nove ideje i inovacije, sastanci između mladih koji se vraćaju iz emigracije i studiraju u inostranstvu, sa mladima koji rade i studiraju na Kosovu, kao i letnji kampovi za kulturno nasleđe i kulturu Kosova za mlade u dijaspori.

Podržaćemo programe za mlade u nedovoljno zastupljenim grupama usredsređenim na devojke, manjinske zajednice i osobe sa ograničenim sposobnostima. Vlada će se založiti za promociju samo-zapošljavanja mladih devojaka/žena iz ruralnih područja, izgradnju Centra za rehabilitaciju za mlade, promociju volonterima nedovoljno zastupljenim grupama i pružanje podrške kroz letnje programe i neformalne edukacije za nedovoljno zastupljene grupe. Dok će se povećanje aktivnog uključivanja mladih u javno donošenje odluka na centralnom i lokalnom nivou postići jačanjem akcionih saveta za mlade, funkcionisanjem Centralnog saveta, organizacijom Nacionalnog dijaloga o mladima (National Youth Conversation), finansijska podrška omladinskim mehanizmima i organizacijama i promocija prava na učešće u donošenju odluka.

Vlada će biti posvećena podizanju svesti i pristupu informacijama o pravima, slobodama i mogućnostima mladih na Kosovu i dijaspori. Izradićemo i pokrenuti državni portal za mlade, dok ćemo paralelno sistematski monitorisati potrebe mladih. Takođe planiramo sprovođenje programa Omladinski mediji (Youth Media) koji ima za cilj jačanje medijskih kapaciteta po pitanjima vezanim za mlade. Vlada će podržati razvoj ljudskih i profesionalnih kapaciteta omladinskih organizacija i centara i uspostavljanje novih centara. U tom kontekstu predviđaju se renoviranje i izgradnja omladinskih centara, obuka vođa omladinskih organizacija i korišćenje školskih objekata u ruralnim oblastima za omladinske aktivnosti.

Vlada će podržati aktivnosti međunarodne razmene kroz članstvo u programima svetskih organizacija i direktno finansiranje. Za vladu je od posebno interesa članstvo u međunarodnim forumima i organizacijama i sprovođenje programa obrazovne i kulturne razmene.

Cilj nam je da upotpunimo pravni okvir za omladinski sektor u skladu sa politikama Evropske unije i njegovu punu primenu od strane odgovornih institucija. Izradićemo koncept- dokumenat za omladinski sektor i ojačaćemo sprovođenje obaveza koje proizilaze iz Zakona o mladima na centralnom i lokalnom nivou. Takođe ćemo se založiti za izradu i sprovođenje Strategije i Plana za mlade kroz odgovarajuću međuinstitucionalnu koordinaciju. U prvoj fazi ćemo proceniti Strategiju za mlade 2019-2023, kako bismo videli dosadašnji uticaj i izazove u njenoj primeni. Nastavićemo sa izradom novog strateškog dokumenta, dok ćemo se sa posebnim prioritetom pozabaviti koordinacijom akcija između ministarstava koja sprovode omladinske politike i programe na Kosovu.

2.17 Spoljna politika i dijaspora

Spoljna politika na različite načine utiče na svakodnevni život građana. U tu svrhu, glavni prioritet Vlade je jačanje međunarodnog subjektiviteta Republike Kosovo, kroz integraciju i članstvo u međunarodnim organizacijama, unapređenje inostrane službe, strategiju lobiranja i diplomatskom, kulturnom i ekonomskom promocijom.

2.17.1 Demokratska pravna država koja teži integracijama u EU i NATO

Sa početkom rada nove vlade Republike Kosovo, naša mlada država, kao demokratska i evropska pravna država, postala je jedan od najvažnijih stabilnih i demokratskih stubova našeg regiona.

Uz stalnu orijentaciju ka modernoj evropskoj pravnoj državi, snažno se oslanjajući na našu političku osnovu u zajednici liberalnih demokratija, u tesnoj saradnji sa SAD, i sa jasnim stavom protiv autoritarnih tendencija i država, Kosovo čvrsto stoji kao stabilan i strateški partner uz prijatelje i saveznike u EU, NATO-u i šire.

Vlada Republike Kosovo daće sa puno energije i odlučnosti svoj doprinos u transatlantskoj zajednici demokratskih i pravnih država. Podnećemo zahtev za članstvo Kosova u EU i NATO i pridruzićemo se Jadranskoj povelji.

2.17.2 Produbljivanje saradnje sa zemljama od strateškog interesa i bilateralni odnosi

Republika Kosovo će ojačati svoj međunarodni subjektivitet. To se odnosi na napore za priznavanje i međusobne diplomatske odnose, članstvo u međunarodnim organizacijama, ekonomsku saradnju, kulturne razmene, kao i na čitav spektar bilateralne i multilateralne saradnje.

Partnerstvo sa zemljama od strateškog interesa, pored zajedničkog liberalnog ekonomskog pozicioniranja, sadržaće i geopolitičku dimenziju negovanja bilateralnih odnosa i unapređenja zajedničkih interesa. Prioritet naše spoljne politike biće proširivanje partnerstva sa SAD u različitim aspektima, pored političkog partnerstva produbiće saradnju na polju bezbednosti, ekonomskog razvoja, obrazovanja i javne diplomatije. Posebna pažnja biće posvećena uspostavljanju odnosa sa državama koje ne priznaju našu zemlju.

Za Republiku Kosovo je od posebnog značaja članstvo u međunarodnim organizacijama i negovanje dobrosusedskih odnosa. Vlada će biti posvećena širenju spektra organizacija u kojima je članica, unapređivanju statusa ravnopravnog člana u organizacijama i unapređivanju državnih interesa u institucionalnom okviru organizacija, kao i jačanju svoje uloge koja doprinosi miru, bezbednosti i međunarodnom razvoju. Produbljivanje saradnje sa NATO-om postići će se intenziviranjem dijaloga sa NATO-om i uključivanjem u Partnerstvo za mir i Jadransku povelju.

2.17.3 Nezavisan stav i sa jasnim profilom u regionalnoj saradnji

Vlada Republike Kosovo zastupaće sa jasnim i nezavisnim profilom nacionalne interese zemlje i njenih građana u različitim formatima regionalne saradnje. Naš doprinos biće konstruktivan i istovremeno ćemo težiti poštovanju međunarodnih normi.

Republika Kosovo želi regionalnu saradnju. Ali potrebna je saradnja bez diskriminacije. To se odnosi od priznavanja državnih dokumenata do predstavljanja naše zemlje. Kao što Kosovo priznaje velika većina država članica EU i NATO-a, takođe očekujemo puno poštovanje našeg suvereniteta od strane zemalja regiona.

2.17.4 Produbljivanje saradnje sa Albanijom

Ova saradnja će se izraziti u zajedničkim mehanizmima za nacionalni interes i zajedničko dobro. Vlada Kosova biće posvećena strukturiranom i institucionalizovanom pristupu međualbanskoj saradnji i integraciji. S tim u vezi, u saradnji sa vladom Albanije, produbiće se odnosi u raznim oblastima radi sprovođenja prethodno postignutih sporazuma, kao što su: trgovina, finansije, obrazovanje i nauka, bezbednost, a posebno usklađivanje spoljne politike.

2.17.5 Povećavanje uloge dijaspore u razvoju i promovisanju zemlje

Uključivanje dijaspore u političke, ekonomske, kulturne i društvene procese na Kosovu jedan je od važnih prioriteta Vlade. Posebna pažnja biće posvećena umrežavanju profesionalaca iz dijaspore, izgradnji mehanizama za prenos znanja, stručnosti, resursa i uspostavljanju mehanizama za aktivno uključivanje u razvojne politike. Vlada će se angažovati na očuvanju i razvoju identiteta pripadnika dijaspore osnaživanjem razvoja dopunskog obrazovanja u dijaspori i olakšavanjem konzularnih usluga u diplomatskim misijama, kao i stvaranjem mogućnosti za glasanje u diplomatskim misijama. Zakon o dijaspori biće izmenjen kako bi odražavao institucionalne promene.

Vlada će se takođe angažovati na poboljšanju međuinstitucionalne koordinacije i saradnje u zemlji i u inostranstvu angažovanjem dijaspore u kulturnoj, digitalnoj ekonomskoj diplomatiji kako bi radila na promociji Kosova. S tim u vezi, izgrađićemo partnersku strategiju gde dijasporu cenimo kao faktor koji će svoj uticaj vršiti u domovini i obrnuto kroz uključivanje i angažovanje dijaspore u izradi razvojnih i strateških politika, direktnim angažovanjem u važnim sektorima u sprovođenju politika, prioritetima u investicijama i zajedničkim ulaganjima sa domaćim preduzećima. Da bi koordinirala napore sa dijasporom, privatnim sektorom i partnerima iz trećeg sektora, vlada će izgraditi dvostrani dijalog koji uključuje glasove svih zainteresovanih strana, a koji se mora protezati u svim sferama.

Spoljnoekonomska politika biće jedan od glavnih stubova naše spoljne politike. Spoljnoekonomsku politiku Kosova neće odlikovati birokratija, već zdrava pravna osnova, brza administrativna služba i strog nadzor nad vladavinom zakona, pravima preduzeća i zaposlenih. Da bi se postigao ovaj cilj, izrađuje se strategija koja nema za cilj kratkoročne efekte već dugoročni uspeh i na prvom mestu stvaranje novih radnih mesta.

Obratićemo se posebno onim zemljama u kojima živi naša dijaspora. Ako naši partneri počnu stvarati pozitivno iskustvo svojim investicijama na Kosovu, sa našom dijasporom, odnosno onim stotinama hiljada ambasadora, vrednih radnika i poštenih profesionalaca, među najboljima za našu zemlju, uz naše gostoprimstvo i bez korupcije, onda biće moguće da Kosovo doživi malo ekonomsko čudo. U tom pogledu je već započet intenzivan rad.

Okončaćemo dosadašnji fenomen ignorisanja i manipulisanja glasanjem dijaspore. Stvoriće se praktične mogućnosti da se olakša glasanje tako što će se omogućiti u konzulatima i ambasadama, u skladu sa onim što mislimo kada govorimo o demokratiji, jednakim pravima za sve i na osnovu prakse drugih evropskih zemalja. Vremena blokade ili zloupotrebe dijaspore od strane državnih institucija konačno će biti stvar prošlosti.

2.17.6 Reforma spoljne službe

Za spoljnu politiku važno je napraviti rekapitulaciju i analizu izazova, uspeha i trenutne situacije, kao i funkcionalni pregled spoljne službe u celini. Zbog toga će se kosovska spoljna služba postepeno transformisati kako bi bila efikasna, počev od poboljšanja pravne osnove, izgradnje odgovarajuće diplomatske akademije, uspostavljanja ekonomske i kulturne diplomatije kao prioriteta rada ambasada Republike Kosova na izbor diplomata na osnovu merljivih kriterijuma profesionalnosti i integriteta. Reforma spoljne službe Kosova obezbediće bolje usluge građanima u inostranstvu, transparentnost, veći ugled diplomatije i dostojanstvenije predstavljanje Republike Kosovo u međunarodnoj areni.

2.17.7 Unapređenje ekonomske diplomatije i javne diplomatije

Spoljna politika ima za cilj da Kosovo sve više identifikuje sa njegovom kulturom, kao i da promoviše mogućnosti za ekonomsku saradnju Republike Kosovo sa stranim investitorima. Javna diplomatija uključuje različite aktivnosti, čiji sastav može da varira u zavisnosti od specifičnosti zemlje sa kojom se želi proširiti ekonomski i kulturni odnos. Definisane usmerenja za ekonomsku diplomatiju i unapređenje javne diplomatije koristiće se tako da se umetnost, kultura i sport mogu koristiti kao instrument kulturne i sportske diplomatije za izgradnju poverenja. Uspostavljanje veza između zemalja u različitim ekonomskim oblicima, biće postignuto kroz intenziviranje bilateralnih odnosa i zajedničkih bilateralnih

ekonomskih komisija s ciljem promovisanja i olakšavanja izvoza proizvoda Republike Kosovo na inostrano tržište.

2.17.8 Liberalizacija viza

Kosovo je ispunilo sve uslove potrebne za liberalizaciju viznog režima. Velika većina država članica EU, Komisija EU i Evropski parlament podržavaju želju naroda Kosova da ne ostane jedina izolovana zemlja na Balkanu. Neke vlade država članica EU još uvek oklevaju.

Vlada Republike Kosovo neće učiniti greške iz prošlosti dajući pogrešne datume. Uz pomoć naših međunarodnih partnera radićemo sa vladama država koje su još uvek skeptične da što pre ostvarimo liberalizaciju viznog režima za naše građane. Istovremeno ćemo zatražiti od ovih zemalja da građani naše Republike ne postanu taoci svojih debata o unutrašnjoj politici. U pitanju nije samo sloboda kretanja građana Kosova, već i kredibilitet institucija EU. Potrebno je poverenje, a ne diskriminacija.

2.17.9 Odnosi sa Srbijom

Vlada Republike Kosovo spremna je da prizna Republiku Srbiju na međunarodnom nivou ukoliko ona prizna Republiku Kosovo i svojim postupcima i izjavama distancira se od pretnji prema Republici Kosovo i drugim susedima u regionu političkim mešanjem i nacionalističkom, a veoma često rasističkom retorikom.

Sa svojim američkim i evropskim partnerima, Republika Kosovo će uložiti sve napore da postigne uzajamno priznanje između Republike Kosovo i Srbije, održava normalne odnose zasnovane na zdravom principu reciprociteta i daje važan doprinos za mir, bezbednost i dugotrajnu stabilizaciju regiona.

Vlada Kosova stupa u dijalog sa Srbijom sa ciljem konačne normalizacije bilateralnih odnosa. Dijalog sa Srbijom vodi se radi rešavanja međudržavnih pitanja i dobrosusedstva, a fokusira se na koristi građana od rezultata međudržavnog dijaloga. Konačni ciljani sporazum obuhvatiće sva nerešena pitanja od sukcesije bivše jugoslovenske federacije u kojoj je Kosovo bilo konstitutivni element.

Dosadašnji sporazumi biće pregledani kako bi se utvrdio obim njihove ispunjenosti i njihov uticaj. Redovno ćemo razgovarati sa opozicijom da bismo izgradili nacionalni konsenzus uopšteno o spoljnoj politici, a posebno o odnosu sa Srbijom.

Vlada Kosova učestvovaće u dijalogu sa Srbijom sa jasnim principima i sa ciljem da konačni sporazum, pored međudržavnih pitanja, uključuje međusobno priznavanje država, priznavanje od preostalih pet zemalja EU i garanciju za članstvo u UN. Pored posredničke uloge Evropske unije, Vlada Kosova smatra veoma važnom blisku koordinaciju sa Sjedinjenim Američkim Državama. Vlada Kosova smatra da

bi učešće u dijalogu trebalo da se zasniva na zdravoj pripremi i međusobnom dogovoru o temama o kojima će se razgovarati. U ovom procesu sarađivaćemo sa međunarodnim partnerima i pozvati sve političke stranke, kao i angažovati poznate stručnjake da daju svoj doprinos u tom pogledu.

* * *

Spoljna politika jedne zemlje je mudra kada je dosledna u principima, ali fleksibilna u postizanju ciljeva.

Spoljna politika Republike Kosovo ima za cilj jačanje međunarodnog subjektiviteta Republike i za postizanje ovog cilja biće nezavisna, ozbiljna, predvidljiva i hrabra, kao i kooperativna sa našim saveznicima i prijateljima – SAD-om i zemljama EU-a. Sa svojom jasnom političkom orijentacijom za uspostavljanje vladavine zakona, vlada Republike Kosovo otvoriće nova vrata. Ova orijentacija i masovno građansko poverenje stvorili su široku naklonost i podršku među kosovskim međunarodnim partnerima i prijateljima, kao novu osnovu na kojoj će kosovska spoljna politika postići svoje konkretne ciljeve.

2.18 Politika o odbrani

Naša vizija je da imamo spremnu odbrambenu snagu za odbranu zemlje i doprinesu globalnom miru i sigurnosti. Cilj nam je da to postignemo razvojem odbrambenih sposobnosti i kapaciteta kroz obrazovanje, obuku i modernizaciju snaga, shodno standardima NATO-a.

2.18.1 Izgradnja kapaciteta za zaštitu suvereniteta i teritorijalnog integriteta

Da bismo razvili sposobnosti Snaga, uspostavićemo prioritetne jedinice druge faze i modernizovati i standardizovati odbranu, na osnovu Organizacione Tabele Osoblja i Opreme i Programa Odbrane. Između ostalog, održavaćemo i unapređivati operativnu spremnost, u skladu sa Početnim Operativnim Kapacitetima i Punim Operativnim Kapacitetima. Takođe ćemo se baviti vojnim nabavkama, odnosno vojnom opremom i izgradnjom fizičke infrastrukture, prema standardima NATO-a

2.18.2 Održavanje postojećih kapaciteta za vojnu podršku civilnih vlasti

Izgradićemo profesionalne kapacitete za vojnu podršku civilnim vlastima kroz programe održavanja, obrazovanja, obuke i vežbi. U tom cilju razvićemo planove za operacije de miniranja, inspekcije opasnih materija, inženjerske operacije, akcije traganja i spašavanja i operacije među institucionalne koordinacije.

2.18.3 Ojačanje demokratskog civilnog nadzor i povećanje odgovornost i transparentnosti

Kompletiraćemo pravni i strateški okvir u oblasti odbrane, gde ćemo, između ostalog, izraditi zakonski okvir za vojno obaveštajnu agenciju, vojnu policiju, humanitarno de miniranje i za slanje KBS u inostranstvo. Razradićemo smernice za dodelu stipendija od Ministarstva, za stvaranje profesionalnih vojnih specijalnosti i za unapređenje karijere civilnog osoblja u Ministarstvu i KBS-u. Takođe, izradiće se dugoročni razvojni plan, razmotriće se srednjoročni plan i pregledaće se strategija kibernetičke sigurnosti Ministarstva.

2.18.4 Članstvo u organizacijama, saradnja sa drugim zemljama i učešće u međunarodnim operacijama

Nastavićemo da radimo na proširenju mape za bilateralnu saradnju i na povećanju partnerstva sa drugim zemljama u međunarodnim operacijama, pod nadzorom NATO-a. Takođe ćemo se baviti vojnom diplomatijom za članstvo u međunarodnim organizacijama, sa posebnim fokusom na članstvo u Jadranskoj Povelji. Između ostalog, unapredićemo saradnju sa drugim zemljama, radi postizanja međudržavnog i međunarodnog pristupa, vojne opreme i kupovine iz oblasti bezbednosti i odbrane.

3. Prioriteti i nadgledanje za sprovođenje Programa Vlade

Pratićemo ekonomsku situaciju i sprovođenje prioriteta utvrđenih u ovom četvorogodišnjem Programu Vlade i reagovaćemo u zavisnosti od ekonomske situacije. Ovi prioriteti primenjivaće u okviru budžetskih ograničenja. Zbog toga ćemo pregledati Program na početku svake finansijske godine, kroz Srednjoročni okvir rashoda, kako bismo ga ažurirali sa novim izazovima i mogućnostima, u okviru koordinata politike upravljanja.

Određivanje prioriteta Programu vršiće se kroz Srednjoročni okvir rashoda, procenjujući potrebu za intervencijama u prioritetnim oblastima i u zavisnosti od razvoja situacije sa pandemijom.

Dalja operacionalizacija prioriteta Vlade, obaviće se pocetno pregledom budžeta za ovu godinu, kao potreba odraza institucionalna strukture. Okvir nadgledanja i izveštavanja omogućiće se merenjem učinka i prezentiranjem rezultate vlade ispred javnosti.

Aneks 1: Zakonodavni program za 2021. godinu